

Imprimat legal.

UNIVERSUL
 LITERAR

In acest număr: MIHAIL DRAGOMIRESCU, I. CĂLUGĂRU, LUCIAN BLAGA, ALEXANDRU SIHLEANU, RADU GYR, N. MILCU, TEODOR MURĂȘANU, G. TALAZ, T. PĂUNESCU ULMU, GH. CARDAȘ, SARINA CASSVANPAS, OTILIA GHIBU, MARCEL ROMĂNESCU, RUD. A. KNAPP, P. IGIROȘANU, EUG. TITEANU, PAUL I PAPA-DOPOL și N. N. TONITZA. — Buletin bibliografic de AL-SADI IONESCU. — Reproduseri după pictori moderni. —

An. XLII, Nr. 34.
 22 August 1926.

Lel 5.

CIȘMEGIUL

Astă toamnă către seară, mă plimbam prin Cișmegiu,
Admirând cât poate arta ce din mort te face viu,
Căci ăst lae ce altădată, ca o lavră ovreiască,
Resuna cu asurzeală de cântarea cea broștească,
Astăzi este randevuul unde vezi că se 'ntâlnește
Feluri, feluri de ființe ce s'amestec, se lovesc.
Cișmegiul e plimbarea unde fără nici o plată,
Mii de oameni fără treabă merg cu gura tot căsătată :
Aci rochia de lână și turbanul de tulpan
Se atinge de mătasea dela doamna de Lanfan ;
Surtucele plin de pete dela Moisi fidanul
E și el deopotrivă cu talmaoa și raglanul
Ce croi ca iscusință grăsulul Culuvrin
Unui june ce te 'mbată de parfumul lui Gerlin.
Aici vezi actori dramaticei scurți în artă, lungi în plete ;
Mume care vin de cată gineri pentru a lor fete ;
Apoi vezi școlari mulțime cu ghiozdanul spânzurat,
Gol de cărți, dar plin d'arșice, ce pin'școală nici cran dat ;
Pe sub sălcii trec tot cărduri de femei ce au de fală
Se nu știe decât numai cum bărbații se înșală :
Mai departe vezi falșii care blestem cu amar
Speculile ce'i lăsară fără stanț în posunar.
Tot aci vezi că s'adună boernași de mahalale
Care judecă guvernul, care pun țara la cale,
Care scot și pun în treabă pe ispravnici și zapcii,
Care știu prin Tribunaluri câte ciorne și hârtii
S'au făcut ș'au să se facă ; și chiar jalba ce au dat-o.
O Chiriță ce se plânge că pe scenă au jucat-o.
Eată ce e Cișmegiu : — în el poți să observezi
Pe toți care zi și noapte îmblă după frunze verzi.

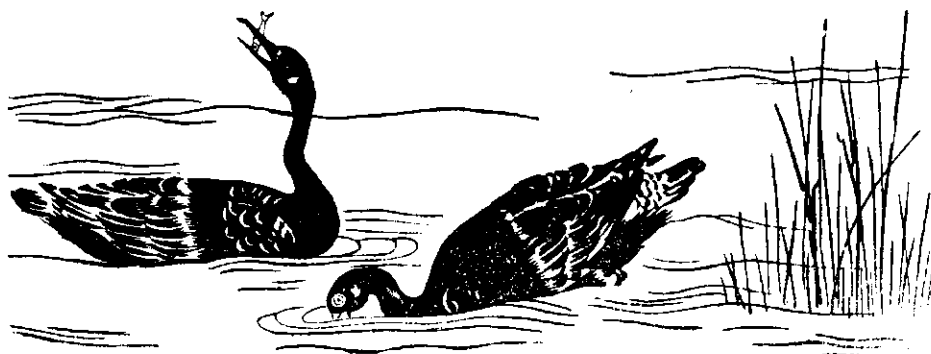
Dar mai vrednic de vedere e-acea masă mult vestită
Unde vine de s'așază lumea paraponisită.
Auzisem de prin lume că din zori până 'noptat,
Imprejurul ei s'adună nelipsit și regulat,
Câji-va oameni jalnici care, bând pe ceas zece cafele
Și trăind într'un fum vecinic de ciubuc și nargelele,
Unul altuui se vaită, vărsând lacrimi infocate,
Că nu au chiverniseală, și că slujbele sânt date

Tot la oameni fără merit ce nu știu a profita
De foloasele frumoase ce o slujbă poate da.
M'așezai și cu p'un scaun nu departe d'acea masă,
Vrând să aflu chiar prin mine fiecărui de ce'i pasă,
Din ei unul se sculase,—om cu ifos giubeliu,
Cu carotul pe mustață, cu binișul stacojiu.
„Fraților, le zicea dânsul, am aflat o noutate,
„De necaz de supărare și acum inima îmi bate ;
„Piața urlă, lumea țipă că guvernul actual
„Vrea să 'nece Vornicia cu al finerilor val ;
„Și să pui prin Divanuri tot la Iorgi de Santa-gura
„Ce se plimb în ochi cu geamuri, strânși în guler colțurat,
„Care'i mușcă de ureche, și cu capul zarzavat ;
„Ce ne zic că noi în țară suntem molți rozătoare,
„Haimanale de acelea ce cumplit ne biciuiesc.
„Ce ne strigă tombatere pe ori unde ne 'ntâlnește.
„Și noi stâlpii vechi ai țării care știm cu vrednicie
„Să 'mulțim din slujbulițe mica noastră avuție,
„Azi cu toții împreună ne vedem catatrecești,
„Și din ori și ce câștiguri, depărtați și urgisiți.
„A trecut a noastră vreme ! — de acum pe duiosie !
„Ne putând să întreprindem nici chiar vechia meserie :
„Căci auz că și o bancă e aproape a se 'ntocmi,
„Ca d'acum nici din dobândă să putem ne folosi.
„Zic că astea sunt reforme, și că lumea 'naintează ;
„Ba zeu ! mie 'mi vine a crede că ea racy 'napoiază“.
D'astea, și altele mai multe zicea vechiul giubeliu,
Cu carotul pe mustață cu binișul stacojiu ;
Eară cei ce stau de față ascultau a lui cuvinte,
Muși și galbeni de 'ntristare ca fantasma din morminte.

.....
Timpul curse ; — trecând eară prin cel loc de duiosie,
O ! surpriză neașteptată ! — masa lor era pustie !
Intrebai ; „ mi se răspunse că cei paraponisiți
Astăzi șed la alte mese, și sunt paragonisiți. —

ALECSANDRU ȘHILEANU

Din volumul „Armonii intime“, București 1857.

Visele din vis ale lui Ilya Davidovici

...Se implinea anul. De când se năclăise în mlaștina unei odăi mobilate, cu grații și igrasie, unde singura privește permisă era biserică, cu zugrăveala coșcovită, unica voluptate, tihna, Obicinua să se lungească în patul negru, să tragă un tron de nucle alături, să fumeze, s'culte sforăitul lui Fidelea, șoricar cafeniu și deștept. Să otrăvia de tristeți iremediabile și se muștra.—Ei drace... trândăvie!—an să te mănânce tânjarii! — Ilya era un ins prea delicat care nu se brusca nici pe sine, trăia din întâmplare, în permanentă contradicție cu sine-și; o viață în mai multe etaje, în mai multe direcții îndreptată. Singur, Femeia, exista numai ca un concept de ființă, sinteză de lux și deliciu, cu neputință de conceput camaradă, prietenă o situație răvnită în ascuns, neajunsă. Gânduri, gânduri se prelungiau coridoarele, drumuri de vis, căi și rețele neumbrate, prin ființa lui. Sobița de tuciu cu burleanul răsunet se prindea pe rețină, rama venețiană cu portrete de familie, lavoarul, ulciorul de pământ, pendula carbonizată îl preocupau ca polițiele ajunse la scadență. Și camera care trebuia de mult declarată insalubră! Aci se poticnea totdeauna și nu se putea smulge apatiei decât gândind cu glas tare.

— Da... cine e inactiv se îngrașă, se ticăloșește... Ilya, ai stofă de mare demagog. Dacă-i încerca? — Cum?... Principalul e debutul. N-ar fi rău să vorbească.

— De pildă: — Camarazi, prudența e un narcotic, Narcoticul rațiunii. Cel mai meschin dintre vicii, care se practică pe o scară extrem de întinsă în societățile civilizate. Din pricina somnolenței voastre s'au înălțat cuminții viclenii raionali cari alecătuesc elita. O nobletă biurocratică, debilă. Care vă exploatează fără risă, vă birue cu blândețe, vă stăpânește cu groază. Camarazi, ați lăncezit destul! Viciile voastre inferioare au prins o asprime minerală. Spiritele s'au rutinat de maras și pleacăciune. Deaceia vă împărții în trei mari categorii identice, deosebite numai în aparență: **secături, cari sunt, pentru că le șade bine să fie, secături cari nu s'au pentru că n'au avut încă prilejul să fie...**—Camarazi nu renunțați la unica voastră forță de primenire și aventură: tinerețea...

Dar, pe când haranga aprins, intră pe ușă d-soara Olguța, debitând cu repeziune, timidă:

— Domnule Ilya, ah ceteași așa tare?... Nu vă supărați că v'am deranjat?... Știi, n'as putea spune că avem să ne plângem de mata. Numai că mama spune să vă mutați... Zice că nu poate ține chiriași cu câini. Câinele, știi mata, strică mobila, mănâncă smântâna. Când vreau să-l bat arată colții.

Noi, pe mata te iubim. A zis și mama lu tanti Pina. Dacă-i înbești pe Fidelea? e rău, e urât... Dacă-l otrăvești însă putești sta cât vrei... Ilya își pretuia cățelul: îl știa cum simte, cumpătat, incapabil de stricăciune. Gazda îl ura. Și Ilya știa deasideri că gazda n'are mâini: urăște din calcu. Descoperise în cățel un spion, un vrăjmaș inversunat. Ea lăudă confortul, curățenia odăii și Fidelea o compromitea, îi găsea metehnele, le exagera, cu diabolică străduință. O compromitea cu sistem. De pildă: se scotea patul, el afla în lemn, cuihuri de stelnite; se văruiau pereții, se cățăra și sgăria pereții când zăria un punct mobil; vana mobilă, când se punca naftalină, strănuta cu refracție. Urla în întuneric când înce-

pea plimbarea șoarecilor; când aduceau vre-o pisică o gonă.

— Sigur, trebuie să-l otrăvești! Unde ai mai auzit student cu cățel? isbucni corul de fete schivnicite de o tardivă feciorie. Fetele gazdei. (cari erau de fapt nepoate) se purtau în uniformă gri ca școlărițele, aveau obraze sbârcite și vesele. Erău demodate ca odaia, cu mirosul ei rănced și imobilă în decădere, rele ca fumul pe care-l înprăștia sobița de tuciu. Nu lucrau nimic. Stăteau la parmalăcu cu geamuri colorate și vorbeau bărfiau și se ciupeau între ele, în lipsă de îndelețnicire. Erău orfane și aveau nume răsăfate, și primiri „vederi”, în fiecare Duminică Olguța era singura care plesna de tinerețe și poște. O cocă plămădită în lupte, rumenită în miere. Numai n'a fusesse măritată și avea un băiat: Gică. Un pungăș urât, cu hube. Cu Ilya erau de o inutilă gentilețe. Și bătrâna mătușă, în rochie de siac cafeniu, iubia conversația lui subțire. Când vorbea cu Ilya își amintea de un băiat care i-a murit la trei luni, care ar fi putut avea exact vârsta chiriașului. Petrecea un ceas plăcut, își pierdea dinții falși îi punca la loc cu limba și tremurau grăsimile de pe dânsa de răs. Vocea îi se rătăcea în gât, se strecura lărâș printre gingișo și stîrbe. Pentru dânsul era un ceas de tortură conversația: privind-o o asemăna cu un șoricar bătrân (de multe ori s'a

Un cântec al pământului

Gropare toarnă bulgări grei
Și scupă îndărjit,
Amurgu-i vână și, ehei!
Arăma nopții-a sbârnat.

Gropare, astăzi huma parca
Te soarbe 'n gropiște adânc,
Piciorul, plumbul și-l încarcă,—
Gropare, hârca-am să-ți mănânc!

Ai răs destul svârlind de-a dura
Coscinge hăde și ciolane,
Azi îmi rânjesc spre tine gura—
Auzi? E buha pe olane...

Gropare, ciot bătrân cu sânge
De viperă, fă-ți cruce lung,
In turlă funia se strânge
Și urlete văzduhu 'mpung...

Gropare, 'n noapte aripi grele
Sting candelile și'n afund,
Viermi în ciorchine sau mărgele
Ți-așteaptă ochiul ud și scund..

Gropare, noapte-a bubuit
Și s'a pornit furtuna
O frunză de s'a răvășit,
Tot una mi-i, tot una!

T. PAUNESCU-ULMU

ȘT. DIMITRESCU: BUCĂTĂRIE BĂTRĂNEASCĂ

ISVORUL

hotărit să-și impuște cățelul, să nu mai ajungă vârsta nesuferită de mătușă) cu o stelniță descinsă din perete...

La ultimatumul fetelor Ilya nu găsi răspunsul prompt. Era distrat. Cugeta cu încăpățânată stupiditate la un joc de cuvinte.

— Bine, dudne Olgața... — am să văd... Mă mai aștepti până mâine dimineața să vă dau răspuns?... —

Rămas singur, fluera. — Hai Fidelea la plimbare. La 5, trebuie să mai facem și o vizită la pușcărie!...

La poartă îl întâlni pe nepotul gazdei. Un macedonean flecar, mustucios și bețiv; d. Papadimitriu. Care se purta cu molețiere și frac, pălărie melon și manșete de cauciuc. Sughită ca un guștat. Se plângea că-i orfan, n'are cine să-l pieptene. Vorbea despre o invenție: un fes., să-l faci invizibil, să poată fura....

Ziua înclina spre amurg. Un timp în care te plimbai ca într'o cutie de puf. Debuta toamna cu metal pe frunze, cu răcoare și cer limpede. Se întâlni cu prietenul cu care avea să viziteze pe întemnițat. Prietenul purta ochelari americani surădea, vorbea ascuțit și pișigăiat. Cugeta că sunt oameni cari există pentru că poartă pipă. o pereche de ochelari. Suiră în autobuzul care pleacă până la bariera dinspre temniță. Tăceau. Ascultau palavre. Mahalagii râdeau indicând binale cu degete negre. Fete aveau buze roșii, degete la fel. Priveliștea alerga ca un câine după vehicul. Ficștecare simți un serășnet interior la oprirea bruscă a mașinei. Porniră pe jos, lăsând în urmă abatorul cu miros de sânge, podul care frânge tilna râului. Iși pegăteau o gravitate solemnă pentru clipa revederii. (Un întemnițat e mai presus de judecată, mai presus de vină. Trebuie să-i vorbești stănjent, să eviți cuvântul greu. O vizită la un pușcăriaș e o vizită decondoleanțe). Din mecanismul complicat al vieții și mersul ei, numai vârful își păstra agerimea. Soseaua spânzura gârbovă pe spina dealului. Sus, turle albe, zidul roșu. Peste ziduri, un cer înalt, slobod, care cunoștea senzul, unicul, veritabilul senz al libertății. La poarta închisorii: un cupeu închis, amintind un drier cl. I, câteva briște cu cai suri, oameni sluji cu suman și opinci. Prin fereastră, se arătă un cap, un surâs sadic.

— Intrați! O șapcă cusută cu fir salută.

Poarta cu multe lacăte se deschide. Începe perchezitia. Călăuzirea pe sub bolți mânăstărești până la vorbitorul hoșilor. Vorbitorul e o cușcă. Temnicerii ca imblânzitorii, deșinșii ca pânțerile jigărite.

Sunt palizi, fienți de suferință. Dar iată-l și pe prieten! Venia gesticulând, ca descălcind un ghem de ață, era lămău, tuns și purta surtucul pe braț ca lucrătorii la plată. Un țărnus șosește, deabia ținându-și echilibrul, când o zărește pe mână și își bagă nasul cărn printre gratii ca să-și stăvilască plânsul, un altul vără mâna în brău cu un gest de suferință neașteptată. Au vorbit puțin și echivoc. Erau incredinșii că libertatea lor e ofensă pentru cel închis. Ceasul de vorbă se termină. Pe jos, înapoi, printre uliți povărnite, printre bordee de o umilință și blândeță umană. Și, pentru că simțeau un gol, băură bere rece și amară sub un umbrar de cărciumă. Tramvaiul îi aduse până în inima orașului. Se opriră la o simigerie, mâncară, din plictis, covrigi cu susan. Și se despărțiră.

A fost într'un murg de toamnă jilavă,
Ori poate într'o senină zi de primăvară
Sălbatecă, neastâmpărată și fugară..

A fost, ori n'a fost niciodată... Dar
Căsuțele cu răsul lor de var,
Biserica negrită și cu turla schilavă,
Copiii cu cămășile lor lungi și albe,
In sufletu-mi, cu străluciri de salbe,
Tot vin.. și ca un făcător de rele
Nu pot să mă mai apăr azi de ele.

A fost într'un amurg de toamnă jilavă,
Ori poate într'o senină zi de primăvară
Sălbatecă și veselă, ca tot ce-i tânăr..
Urât de praf, de ziduri și de carte
Umblam prin sat, ori stam, gândind departe,
Pe prispa casei noastre dela țară...!?
Nu știu, nu știu, nu-mi mai aduc aminte,
Nici cum a fost, nici cum s'a petrecut...!

Atât știu doar, că uneori pierdut
Umblam pe câmpul gras de sănătate
Și știu că uneori în sat la noț
Fra atâta răs și voc bună —
Dar eu cu vântul și cu umbrele 'mpreună
Umblam cântând prin lanuri de trifoi
Și printre holde mari de grâu și de secară..

Și iar mai știu că'n zile dulci de Maiu,
Din prispa casei noastre dela țară,
Eu deslușam pe câmp un sfânt alaiu
De popi, de oști, de strigăt de fanfară,
De fumuri de cădelniși, de biserici,
De 'nchipuiri, de flori, de cânt de clerici,
De chiote, de nuntă și de soare
Într'o neprihănită zi de sărbătoare...

Ca'n fața unei necuprinse arătări
De plămui, de basme și minuni,
Genunchii mei se prăbușiau în dungi
În iarba caldă de svăcniri și sărutări
Și cu urechea pe pământul înflorit,
Cu fața prăntre spicile de orz cu gene lungi,
Eu mă 'nchinam și ascultam înmărmurit:

Și vuetul pământului
Și baterile vântului
Și freamătul pădurilor
Și sgomotul securilor

Și doinele plugarilor
Și strigătul drumarilor
Și cântecul fecioarelor
Și murmurul izvoarelor!..

Și iar, par'că mai știu, cum altedăși,
În vremea pururi pulbere fugară,
La geamul casei noastre dela țară
Cu mii de maci și crini cânta grădina
A fericire și a sănătate
Și mă chema să-mi flutur păr'u'n vânt
Și să-i sărut de mii de ori lumina —

Cînd pe sub poale de păduri și pe sub coaste
Cu svon de scuturi și scipiri de oaste,
Din vreme'n vreme chiotia câmpia
Și mă striga s'alerg cu ochi de soare
Și să-i sărut, din gura 'ntreagă, bucuria...

Iar eu... eu ascultam uimit de toate,
Copil în gânduri și copil în suflet..
O, câte veri n'am pribegit prin lanuri
Cu haina 'n vânt, cu pieptul desfăcut,
Căzîndu-mă cu mâinile amândouă
Să prind în brațe hohotul pădurii
Și răsul câmpului.. să le sărut!

Ce vreau și ce'nsemnară toate acestea
Le mai simțesc în suflet doar povestea,
Dar cum au fost și cum s'au petrecut
Eu nu pot să-mi dau seama niciodată!
Însă din argintul farmec trecător
S'a iezuit în mine un izvor
Acoperit cu frunze galbene de plop —

Arar-arar, când sufletu-mi se'mparte,
O mână 'mpinge frunzele într'o parte
Și, ca un must armonios ce-ar vrea să fiarbă
Cu apele lui limpezi și senine,
Izvorul se revarsă peste mine
Și curge 'ntr'una, curge să mă 'nnee
Măreț, sălbatec și tulburător —

Sălbatecul, frumosul meu izvor,
Ce-i pasă lui că apele-i mă dor!?

TEODOR MURAȘANU

Din volumul „Chiot Câmpenesc“ sub presă.

Singur, în răscrucea drumurilor, în mijlocul norodului care mișuna.

— Fermecate sunt femeile vara, când carnea subțire și sănătoasă transpiră... și toamna când răcoarea se prinde pe obraji ca o piele de brumă! Dar gândia la o lovitură de stat. O pregătia de mult... Masse compacte atacă din trei părți temnița. Vin țărâș, descind, urcă. — Se ascund, se îmbulzesc... Din clopotniță, sautinele vestesc... Sunet de goarnă... armata urcă pe metereze... (Fiecle sunt tăiate, poșta ocupată de insurgenți). Nu pot fi chemate ajutoare de micăeri. Pulpele se îngroșeau. Oboseala îl înșepenea. Văzduhul stius în gaz și păclă ustură ochii. În plin război civil, eră conducător și combatant. Prin îmbulzeală viețuia cât un jipăt. Se auziau pocnete, răgete subterane, puști băteau cu întrerupere peste toaca mitralierelor, strigăte de triumf. Temnița a fost cucerită. Aici, Ilya va vorbi și — va fi aclamat de mulțimea care nu pricepe începutul evului nou; dar se amări de osânda vieții nivelate. Fără vrere, ești tuns, meschinizat. Se compătimi. Porni spre casă. Iși aminti de Fidelea, unica lui pasiune, de ultimatumul Olgaței. — Ol-

guța e o ființă delicioasă! — Era penibilă o mutare în faptul toamnei, o deplasare în necunoscut, într'o cameră neprietenosă pentru gustul perfid al unei gazde care nu înțelege un suflet și un cățel. Și sunt camere care te primesc ca pe un ocupat, mărâc și se supun pentru că n'au înțeles, dar se dau la nervi și sfășie. Cheiul era pustiu. Un tramvai suna păcăind, parcă împrina manifeste incendiare și le împrăștia pe șine. Se plimbă îndelung Tarafe de lăutari colorau mirosul de usturoi și cărnuri fripte. Începuse să bureze. O ploae de vaselină. Trecea câte un bețiv târșându-și tălpile pe caldarâmul ud. Ca să se simtă, poate, întovărășit îngâna. Asculta degradingolada ecoului (vedcai după cum se încovoae). Desigur că-și admira vocea!.. — Bezna creștea cu svon gătit de orchestră și clipeau felinarele! Le asemul cu ochii de fiară cătrănită care se nutrește cu apă tulbure, te cernește ca sepiă, te încolățește ca șerpui. Pătrundea burnița până în măduvă.

La parmaclac, se trezi din reveria bețivă.

— Te-ai gândit, domnule Ilya?

D. GHIAȚA : BALCIC

— V'am spus, la nuit porte conseil. —
Măine dimineață vă dau răspunsul.

— Bine, dar dumneata nu vrei să știi
că turbatul l-a mușcat azi pe Gică.

Gică fusese inadins legat la un genunchi ca să fie arătat chiriiașului. Toate gazele au o fantastă ușurință în invenția șicanelor. Dar mai ales asta! Când plânge Gică nu trebuie să-l privești. Nu trebuie să treci prin entree să-l vezi cum plânge. Gică trebuie menajat pentru că e obraznic.

Trebue iubit pentru că-l iubește bătrâna, alintat pentru că-l alintă și ea.

Se lungi în pat, stinse lampa, fumă țigare după țigare. Pernele erau reci, prin geamul spart intra răcoarea roavănă. Un suflu cald se înălța peste ființă. Se trezi un văz neobișnuit. Capul greu se desprinsese din trup, se bălăbănia, plutia ca sicriile magice. Simți beatitudinea sborului în înălțimi, ceva subtil care se volatiliza și trupul lungit în pat, persistând, afănat, ca o movilă de puf...

Dar brusc se trezisă viețile latente, viețile, față de care a fost neatent și nitocan, viețile de vis, în irupție de geizere și sonde. Erau vise simultane și paralele, vise desfășurate în spațiu în pofida legilor perspectivei. Toată masa de ființe sugrumate pe sub tuneluri, tescuite subteran, isbucneau viețind cu intensitate, toate gândurile perfide ieșeau la suprafață, toate reticențele, toate fulgerările de o clipă se desfășurau cu fantastă claritate. Ilya își păstra, în vacarm, calmul. N'avea glas, nu simțea nevoie de mișcare. Se simțea numai covârșit de solitudine și, privi, în lipsă de altă preocupare. Ochiul reținea amănuntele cum reține o femeie lteia, un detaliu anapoda de toaletă, se umplea de priveliști. Un fel de șopron cu miros de coceni uscați. Grinzi sprijineau burțile boloboacelor de bere. Prin cepuri deschise se filtra o dicoare chălimbarie. Ilya gusta din toate boloboacele. Fiecare sta-

cană avea altă aromă, altă amărăciune, cari intrau în pori ca o baie de iod, în glandele din cerul gurii ca o amărăciune de colochint; se depozitau ca în pivniți, în stomac.

Ilya se înălța într-o atmosferă de cristal, lucidă, veselă, plutia. — Am băut bere din milostenia altora, am bolit și m'a preocupat sinuciderea, acum sunt mort și nu mai există acum — își zise cu mahnire. — Și aș vrea să spun ceva frumos... să rețin visul, își zise insul rațional care stăruia viu, își păstra cumpătul și judecata. Știa precis că visează. Destrămat, fiecare jivină trăia din inițiativă proprie, împotriva aparatului de ordine. Dar, deși visul șopronului stăruia repetându-se în cercuri concentrice cu viteză crescândă, se rupse dintr'un punct periferic o priveliște nouă. — O piațetă cu catedrală. Oameni, șuere, sgonote și ecouri se pipăiau în besnă.

Un glas : ( )
— Prindeți-l pe bătrânul pahonț... injectați-l cu scopolomină. (Insul rațional își aminti de medicul de temniță americană care înlocuia pe deținuți ca să-i silinască, să-i determine să spună numai adevărul). Și porni o perindare repezită... fulgorător zăria... temnița, un grătar pe care se prăjesc hoji... poarta... capul sudic... curtea... pavaj... briște... bolji... înmormântare cu muzică militară...

— Înțeleg să-l injectăm! striga un necunoscut retor... Prindeți-l, urzicați-l smulgeți-i adevărul — vă sfătuesc chiar, — să ne spună dacă trăim. Ferecați-l ca să ne deslege de farmec. Recunoșc: scopolomina amorțește instinctele, dă visului luciditatea cea mai adevărată, vieții maximumul de neastâmpăr și de calm. Desteaptă viața fără închipuire, fără suferință, uniformă, reduce materia la esențial. Dar, — cine știe unde s'a ascuns bătrânul pahonț? Injectați-vă mai întâi pe voi ca să nu vă mințiți și poate... — Să-l tundem! Nu vrem să ne mai

ingrozim... El e hirsut și rău... Mulțimea îndesată bătăia și catedrala se sdruncina. Se iscă un învălmășag, piațeta se răsturnă ca oglindită în apă, plesneau lumini în danț de aurore boreale, gânduri se înălțau trângând creerii în văzduh ca pe scripte, copaci ardeau cununii de blesteme...

Se deschise un geam spre alt peisaj.

Ilya se pipăia. Funcționa ca o mașină-surpriză, cu resorturi, se deschidea ca o armonică, Ccelelalte vise continuau ca un ecou vizual, în penumbră.

Se afla în camera unei vile, nevăzute de ochi, dar a cărei imagine crescuse vie în minte. O cameră tapetată cu catifele negre, înflorite cu fir.

Un catafalac înconjurat de sfeșnicare bisericesti, mortul din sicriu, un fecior de casă cu obrazul palid. În pereți spânzură statui atârinate cu frânghii de sârmă, la geamuri apar capete cu obraze ovale și turtite, sbărcite și netede, cu și fără barbă, o năvală de umbre moi cari șoptesc și se înghesue, foșnesc ca pomii în vânt, săsăc cu gume desumflate Ilya e covârșit, horticlit de o tristețe întinsă, care șăpnește dintr'insul ca diure pietre, îl innoae ca ploaia spumoasă. Tristeța se adâncește, inundă peste marginile ființei. Zarva îndepărtată a viselor se învarte; în jur e o liniște neclintită. Deodată s'a pornit mișcare. Statuetele au început să alerge împrejurul catafalcului, pe uși au sbughit câini mopși cu colți oțeliți. Mortul s'a deșteptat și-l strânge de mână. Mortul avea răsufletul rece ca ușa deschisă spre eurent. Ilya vrea să fugă, mopșii îl amenință, se reped cu boturi sălbatice, Nimeni nu vine să-l scape. Se sbătea în îndeletare și figurile dela geam se scutură de răs. E un lohot de butii goale, un răs scrâncițat de ceaune, un cor în mai multe voci.

O respirație accelerată îl frigea... cărnuri fierbinți îl pipăiau, buze lunecau pe ceafă... degete în delir tremurau pianotând pe coaste... un păr surlit gâdila tâmpla, o gură băjbăia, căutând gura lui.

Se trezi besmetic.

— Taci... taci... Mata... tu știi?... Nu-i spui mătușii!

O voce suspina fosforescentă, se stingea. Piciorul de căprioară se întindea ca un nerv. Un trup de fetiță se contracta de friguri, carnea plângea cu sughijuri. Olguța se îmbiba în carnea lui ca o alifie.

Cămele se svârcoli pe sub pat.

— Ah! bietul Fidela... i-o fi frig?... Nu-i așa: nu te mai muți?...

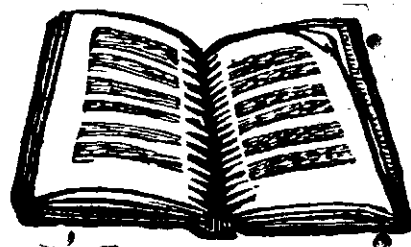
Eu i-am spus mătușii să nu te fie cu căfel... Nu-l mai iubi p Fidelea — nu? (Gâfăia și se răspânda în miresme). Mi-ai plăcut de când te-ai mutat la noi. Ce dracu? Nu te pricepi? Ești al dracului... Aștepți să vie fetele la tine...

Respiră otrava rămasă în cameră, se convinge că e viu, trează, când auzi un glas:

— Olgufo! — i-a vezi de ce plânge Gică?... Patul gemu când cineva descinse. Ilya se pomeni iar singur, privind-se în oglindă urmele torturilor delicate. — Ah! cum nu te mai recunoșteam, smechere?... Și aici el nu știa de ce, își trase o palmă.

ION CALUGĂRU

1922 Octombrie.

IN EMPIREU

Jocul cu fluturi

Dialogul III: Capodopera face parte din lumea psihofizică

TITU MAIORESCU, VASILE CONTA, CARAGIALE, DELAVRANCEA, DULIU ZAMFIRESCU, VLAHUȚĂ, TRIVALE.

DELAVRANCEA. — Domnule Maiorescu, noi simtem gata!

VLAHUȚĂ. — La ce? Barbule?

DELAVRANCEA. — Să ascultăm mai departe teoriile integralismului.

CARAGIALE. — Am fost noi poeți pe lumea cealaltă; dar pe lumea asta ne-am făcut curat filosofi!

DULIU ZAMFIRESCU. — Apoi și pe lumea cealaltă am făcut din când în când filosofie... Știji, când nu prea ne da zor inspirația.

TITU MAIORESCU. — Imi pare bine că vreți să ținem șirul. Dar eu, ca profesor ce-am fost și aceasta a fost mândria vieții mele — o să încep cu o recare întrebări. Erau par'că două ori trei chestiuni care rămăseseră să fie limpezite. Ce zici domnule Conta?

VASILE CONTA. — Pare-mi-se că una era dacă Logica simțirii, așa cum o înțelege integralismul, nu este tot una cu Estetica obișnuită; sau dacă, din contră, nu e o nouă Estetică ce, împrumutând tot ce e bun din Estetica veche, răstoarnă pe de-a întregul concepțiile de până acum. A doua era în legătură cu hiperorganicul spencerian, — lumea psihofizică, dar nu prea văd în ce legătură poate fi această chestiune cu Estetica integralismului...

TRIVALE. — Imi dați voce, Domnule Maiorescu? Eu am pomenit întâi de lumea psihofizică a integralismului, și am pomenit-o, pentrucă ea tocmai este într-o strânsă legătură cu Logica simțirii considerată ca o nouă Estetică.

VASILE CONTA. — Aș vrea să văd și eu, cum?

TRIVALE. — Imi dați voce să continuu?

MAIORESCU. — Cu plăcere, mai cu seamă că dumneata ai supt învățătura de la izvor!

TRIVALE. — Am văzut că Logica simțirii cuprinde principiile după care se obiectează și capătă ființă de sine stătătoare o parte din sufletul nostru, având însă toate elementele lui analizabile: intelect, afectivitate și energie, și pe cele inanalizabile: misticul, ce le unifică. Dar am zis rău: „principiile”, pentrucă integralismul nu recunoaște decât unul: unitatea organică. Elementele din suflet ce se obiectivează trebuie să aibă această unitate. Capodopera, rezultatul acestei obiectivări este un organism, o ființă nouă, sau și, mai bine, o specie nouă.

CARAGIALE. — Iar ne-ai luat cu repezeala.

TRIVALE! — Și ce hocus-pocus este asta, de treci cu vorba de la capodoperă la unitatea organică, de la unitatea organică la ființa nouă și dela ființa nouă, printr'un salt mortal, la specia nouă. Mi se pare că ai să rupi gâtul integralismului.

TRIVALE. — Nu cred.

MAIORESCU. — Nici eu nu cred, dar că ai luat-o prea repede cu identificările, cred și eu. Ia s'o luăm mai cu binișorul. Și, va să zică, o parte din suflet: intelect, afect și voință, împreună cu rădăcina lor mistică, se obiectivează. Asta înseamnă că se intrupează în material fizic, în așa fel, că devine palpabilă pentru toată lumea. Devine cum zicem noi, filosofii, universal obiectivă.

AL. VLAHUȚĂ. — Până aci, — și așa, — înțelegem și noi foarte bine.

MAIORESCU. — Acuma consecvența! Dacă, partea sufletului unificată, — bai să zicem mai bine, armonizată în diferitele ei elemente — devine corp material de sine stătător, atunci zice Trivale, acest corp apare ca ceva organic, ca o ființă nouă.

AL. VLAHUȚĂ. — Ca un lucru nou vreți să ziceți.

TITU MAIORESCU. — Fie și ca un lucru nou, dar lucru ori ființă tot una e, din momentul ce recunoaștem că e ceva obiectivat, ceva deosebit și de sine stătător, față de sufletul din care s'a născut.

CARAGIALE. — Vă rog, Domnule Maiorescu, să-mi dați voie să vă întrerup. Imi vine în minte, cum mi-a venit mie de multeori, atâtea năsbătie, una mare, care totuși poate să nu fie năsbătie de loc. Dumneata ziseși că lucrul ori ființa aceea obiectivată, supusă logiceii simțirii, — capodopera, ca să-i zicem pe nume — s'a născut din sufletul poetului ori artistului. Dacă s'a născut, trebuie să aibă tată și mamă! Și tare mă tem că integralismul va trebui să-i dea acestui făt-frumos doi părinți, pe care, fără greș eu îi cred că sunt Natura, mama, și Sufletul tatăl. Din îmbrățișarea Sufletului cu Natura trebuie să răsără acea ființă nouă, capodopera; și să trăiască pe lume viața ei independentă de a părinților.

TITU MAIORESCU. — Se prea poate ca ceea ce numești dumneata năsbătie să fie o adâncă gândire. Dar urmărirea ei ne-ar rătaei din drumul pe care l-am apucat. E bine să reținem însă din această observare a lui Caragiale termenul de „făt frumos” dat capodoperei. Scăpăm și de controversa cu „lucrul” și „ființa” domnului Vlahuță. Și, deci, Logica simțirii garantează că „fătfrumosul” eșit din sufletul poetului este viabil, iar nu o imitație de tinichea vopsită.

TRIVALE. — Aceasta e expresia cu care dumneavoastră ați caracterizat operele de imitație, scoțând în relief viabilitatea și originalitatea comediilor domnului Caragiale.

TITU MAIORESCU. — Asa e, dar trebuia atunci să accentuez nu numai viabilitatea în legătură cu moravurile de la noi, de pe la 1883, ci și pe cea în legătură, cu umanitatea. Dar desigur eram convins de genialitatea creațiilor lui Caragiale, — tactul, cu care trebuia să puerd în critica de pe atunci, mă îndemna să-i recunosc doar talentul, atât de rar în țara Românească pe vremea aceea...

DULIU ZAMFIRESCU. — Ertati-mă, domnule Maiorescu, dar mi se pare că, cu amintirile din vremea nămăntărească, iar ne-am depărtat de chestiune. Înțelegem că o capodoperă este o ființă, un „făt-frumos” cum s'a zis, născut din sufletul poetului; dar nu am înțeles de ce i-a zis Trivale specie, cum n'am înțeles cum stă lucrul cu lumea psihofizică, fără să mai vorbesc de legătura dintre Logica simțirii și Estetica curentă...

DELAVRANCEA. — E adevărat că ne bălăcim cam de mult cu chestiile acestea. Și de asta, Trivale, ești de vină. Eu zic să rugăm pe domnul Maiorescu să desfășure șiretenia mai departe numai dumnealui.

TITU MAIORESCU. — Numai eu singur n'o s'o pot face: una, că aci nu fac o lecțiune și o să mă întrerupeți cu li-

Intre ierburi înflorite, între grâne
Pe-un covor de borangic mă odihnesc—
Boabele de grâu miroase-a pâine,
Câte unul mai lăptos eu îl strivesc
Intre dinți—și împletește făcut în sine
Mii de doruri, pentru viața împletește,

Peste lanuri de departe rotitor
Nouras, ca niște suflete de floare
Vin spre mine fluturi albi scâlțați în

[Soare :
Eu i-aștept și-mi cat în suflet gândul lor
Și mbătut imi rade sufletul, de-mi pare,
Că pe cer e el stăpânitor..

Și cu stolul fluturilor, parcă
Fermecat de vraja vieții mele,
M'am urecat pe-o străvezie barcă.
Și vâslim cu aripi ușurele
Apele seninului departe,
Că mi-e drumul parcă dincolo de moarte..

G TATAZ

bertatea, pe care o aveți dela ființa noastră empirică: și al doilea, că ar fi cam monoton. Dar a avut dreptate Duliu ca din nou să mă întrerupă. Si deci voi căuta să inod firul. Capodopera sau fătfrumosul scūpat din sufletul poetului sau artistului are însușirea de a fi suflet încorporat în materie fizică; dar, în constituția capodoperei, materia fizică nu mai e fizică, fiind pătrunsă de suflet, nici stările sufletesti nu mai sunt stări sufletesti, fiindcă nu pot fi pricepute decât prin materia fizică. Integralismul e în drept dar ca, pe lângă lumea fizică și pe lângă lumea sufletească să mai recunoască o a treia lume lumea psihofizică. Și atunci, firește, avem trei feluri de ființe sau lucruri: ființe fizice: un corp ceresc, un mineral, un ștejar, un leu, un om; ființe sufletești: o gândire, o pasiune, o impulsivitate, o dorință, etc., și ființe psihofizice: o statuă ca „Moise” de Michel Angelo o epoece ca „Iliada” lui Homer, o operă dramatică cum e „O Scrisoare pierdută” a dumitale, Caragiale.

VASILE CONTA. — Împărtirea în trei lumi mi se pare arbitrară. Lumea psihofizică e în realitate hiperorganicul lui Spencer, care însă nu e decât o dependență a lumii fizice. Orice nevoie în legătură cu conservarea existenței fizice se traduce printr'o stare sufletească, dorință sau temere, care dă naștere la o mișcare fizică de apropiere sau de depărtare față de lucrul dorit sau temut. Așa fiind, orice capodoperă nu e altceva decât o mișcare hiperorganică sau psihofizică în legătură cu nevoile artistului sau poetului. Și de aci, invenția aceasta cu a treia lume, mi se pare — cu voia dumneavoastră, și deși suntem în Empireu — o mare moftologie...

TITU MAIORESCU. — Te cam grăhești și devii și pasionat, domnule Conta. Nu uita că trăești într'o lume, în care n'ai crezut și pe care cu toate acestea cu raționalismul dumitale rectiliniu, ai negat-o — deși vezi că există. Și acum să arăt de ce zic că ne grăbim, când identificăm mișcările fizice dictate de voință cu feți frumoșii pe care-i numim opere de artă. Cele trei lumi pe care le deosebim integralismul există, într'adevăr. Astfel lumea fizică e totalitatea fenomenelor care, prin actul de cunoaștere, rămân neschimbate. Ori cât ne-am înmoldat cunoștințele despre „soare”, el tot „soare”

re" rămâne, absolut neinfluențat de cunoștințele noastre despre dânsul. Așa e, domnule Conta?

VASILE CONTA. — Nu pot s'o tăgăduiesc: așa e.

TITU MAIORESCU. — Lumea sufletească cuprinde din contră, totalitatea fenomenelor care, prin actul de cunoaștere, nu pot să nu se schimbe. Ca să cunoști o noțiune, o emoțiune, o hotărâre, trebuie să-ți îndrepti atențiunea asupra lor și să le luminezi. De îndată însă ce le-ai luminat, le-ai schimbat. Integralismul arată că tot progresul omenesc se datorește tocmai acestei proprietăți a fenomenelor sufletești care au firea că nu pot să se schimbe, când vrem să le cunoaștem. Orice cunoaștere în lumea sufletească e o critică — pozitivă sau negativă; — și orice critică e o îndrumare spre schimbare, spre progres. Cred că e destul de clar. Așa e, domnule Conta?

VASILE CONTA. — Și, de-aș vrea s'o tăgăduiesc, nu pot.

TITU MAIORESCU. — Acum, ia băgați de seamă la făt-frumosul pe care-l numim operă de artă și vedeți dacă putem să-l introducem în una sau alta dintre aceste două lumi, precum am putut introduce mișcările provenite din voință în sfera lumii fizice. Să luăm, de pildă, „O Scrisoare pierdută” a dădălele Caragiiale. Știți că acum toată lumea o spune: dintr'însa nu se poate schimba o virgulă, și, cu cât cunoaștem mai mult, cu atât vedem că șirul cuvintelor din diferitele replici, șirul replicilor din diferitele scene, șirul scenelor din diferitele acte rămâne inalterabil și absolut neschimbabil. Din ce lume putem zice dar, că face parte înfățișarea exterioară, forma, capodoperei „O scrisoare pierdută”?

VASILE CONTA. — De sigur că din lumea fizică.

TITU MAIORESCU. — Putem oare însă zice acelaș lucru și de fondul ei? O înțelegem oare toți la fel? Ființa ei, întru cât e capodoperă, în acelaș fel se proiectează în sufletele tuturor? Sau, întrebând pe chiar autorul ei: Spune drept, domnule Caragiiale, dacă și-o aduci aminte acum așa cum ai făcut-o atunci, sau dacă în timpul vieții dădălele ai avut aceeași idee în privința interpretării diferitelor dădălele personaje?

CARAGIAIE. — Să vă spun numai una. Fram la Weimar și am petrecut o noapte în aceeaș cameră cu autorul integralismului. Ei bine, o seară întreagă — afurisitul, că, nu i-oiu zice altfel — m'a necăjit să-i spun care e personajul principal al comediei. I-am pomenit de Tipătescu, de Trahanache, de coana Zoiiica — dar tocmai pe Cașavencu l-am uitat! Acum judecați și dumneavoastră...

TITU MAIORESCU. — Atunci, din ce lume poate să facă fondul unei capodopere, care, se schimbă dela un individ la individ, și care la acelaș individ și chiar la individul care a creat-o se schimbă odată cu actul de cunoaștere?

VASILE CONTA. — De bună seamă că face parte din lumea psihică.

TITU MAIORESCU. — Va să zică: făt-frumosul nostru face parte și din lumea fizică, și din lumea sufletească. Așa e, domnule Conta?

VASILE CONTA. — Nu pot s'o neg: capodopera face parte din amândouă lumi. Dar e pretențios să spun că e vorba, nici mai mult nici mai puțin, decât de o a treia lume! Cel mult putem recunoaște că mișcările exterioare dictate de voință prin dorințele și temerile noastre, sunt de două feluri: unele practice pe care le putem numi fizico psihice...

TRIVALE. — Așa le numește și integralismul.

VASILE CONTA. — Te rog nu mă întrerupe! Și zic: cel mult putem recunoaște unele mișcări practice fizicopsihice și altele, teoretice sau ideale, pe care le putem numi psihofizice și care nu sunt decât capodoperele. Dar teoretice ori ideale sau psihofizice ele ca și celelalte sunt fizice, ca unele ce au o formă în spațiu și în timp, pe care o putem măsura și cântări ca pe orice element material.

TITU MAIORESCU. — Așa ar fi, dacă făt-frumosul numai capodoperă si-ar avea în adevăr existența în spațiu și timp, ca mișcările celelalte fizice.

Dar vezi că ele nu există decât în aparență în spațiu și timp. Ele trăesc pe veșnicie numai și numai în conștiința umană. Capodopera nu există, cum se pare, în afara noastră; ea nu poate exista decât în conștiința noastră și numai atunci când, prin sârguință și capacitate, am putut-o introduce într'însa cu toate organele ei esențiale. Căci aci nu e vorba numai de a memora, precum presupune critica istorică. În orice caz nu e vorba de a memora numai intelectualicește. Poți memora așa o capodoperă, fără s'o pricepi și deci fără s'o poți introduce în conștiință. Capodopera nu există decât atunci, când toată substanța ei sufletească văzută prin formă și armonie se prefacă în substanța sufletească în propria-ne conștiință integrală. Putem, oare domnule

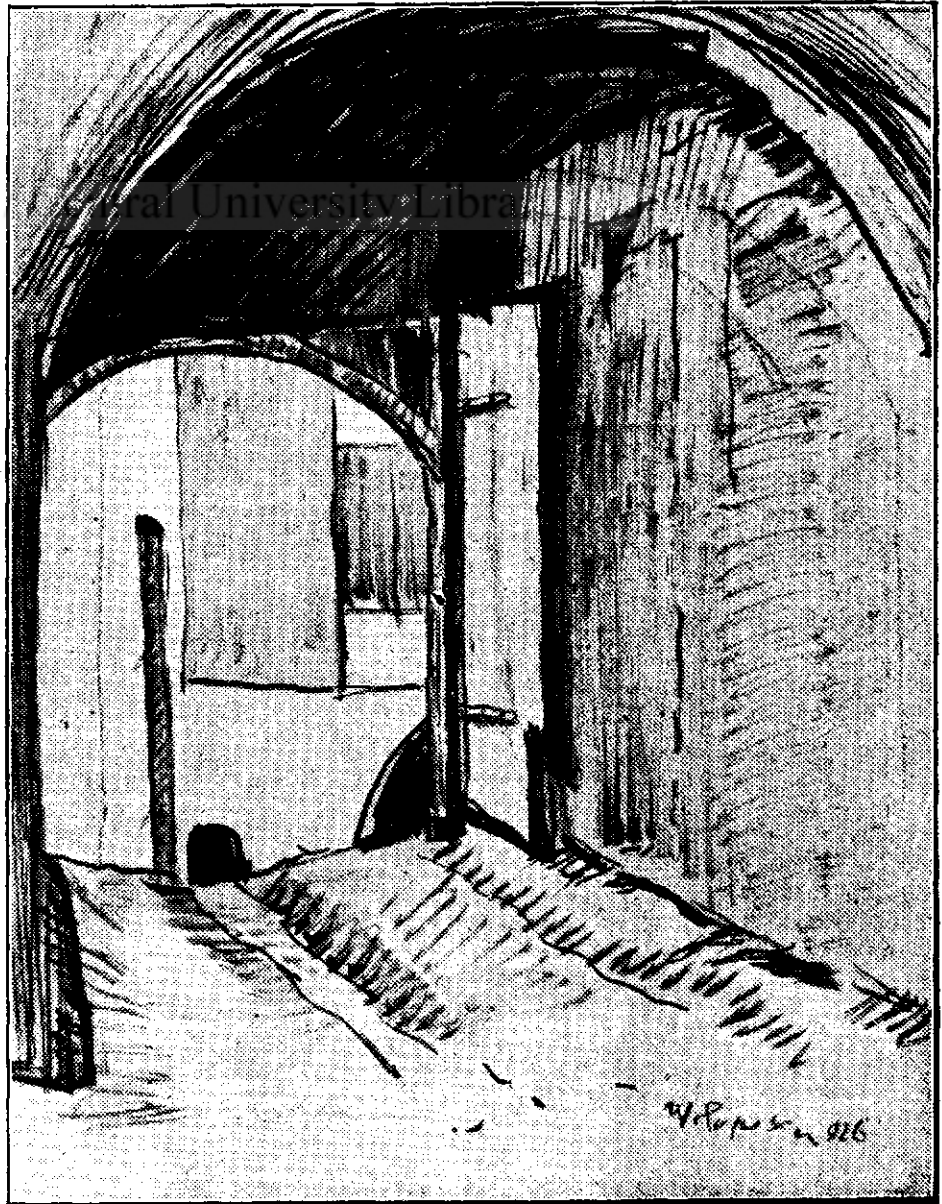
Conta, să zicem acelaș lucru și de celelalte mișcări utile, care cu drept cuvânt sunt considerate ca fizice sau fizicopsihice?

VASILE CONTA. — Mă declar învins. Argumentul este peremptoriu. Acum mi se luminează tot înaintea ochilor. E o adevărată revelație. Da, acum văd că o capodoperă e altceva decât regulamentul unor mișcări fizice. Ea trăește în noi, deși pare afară din noi. Și mai văd, că deși existența ei externă, forma e neschimbătată, fondul se schimbă, prin cunoaștere, dela om la om, și la fiecare om, dela act de cunoaștere la act de cunoaștere. Mai văd că toate particularitățile formei fizice n'au nici un înțeles fizic, căci nu pot fi înțelese ele prin ele, ci numai prin înțelețele sufletești ce ele ne pot deștepta în suflet. Este evident că psihicul se pierde în fizic și fizicul se pierde în psihic, pentru ca să răsară amănplouă într'una, — cum s'a zis — ca un făt frumos dintr'altă lume. Este vorba de lumea cea de-a treia — de lumea psihofizică.

AL. VLAHUȚA. — Va să zică asta a fost lumea noastră, a poezilor...

TITU MAIORESCU. — A dumneavoastră, da; dar numai când puteați crea capodopere.

AL. VLAHUȚA. — Păcat. Noi, poezii, credem că tot ce compunem sunt capodopere — și de-aceia ziceam...

VASILE POPESCU: DIN MANGALIA

OSPICIUL

mai tare. Slujitorului îi e teamă să se apropie.

- Auzi cum sfârâie în horn? Auzi?
- Aud, răspunse slujitorul.
- Ce să fie?
- Știu eu? Or fi umblând duhurile.
- Duhuri rele?
- Doamne ferește. Se zice că domnița care a stăpânit castelul nu se avea tocmai bine cu Dumnezeu.
- De ce?

— Apoi vezi mata, era tare drăgostoasă și stăpânul o încuia în odaia asta. Bătrânii spun că își primea iubii prin horn.

Nebuna izbucni într'un răs scurt. Slujitorul îngheță de spaimă, cu mâna pe ușa sobei când o văzu sărind din pat și deschizând-o brusc.

Sfârâitul încetă în horn și umplu într-o clipă odaia.

Prin ușa deschisă a sobei țâșni zglobie o rândunică, apoi încă una și încă una, până ce umplură încăperea.

Slujitorul deschise fereastră. Păsările se zăbură câteva timp în jurul cercevelor, apoi o zbughură afară. În odaie n'au rămas decât două. Stăteau strâns lipite una de alta și se dezmeardau cu ciocurile.

Toate încercările de a le despărți rămăneau zădărnice, ele stăteau neclintite la căpătâul patului, parcă ar fi fost întuite acolo.

Slujitorul se înclină și eși îngrozit. Cele două păsărele se dezmeardau ca doi îndrăgostiți.

Nebuna își aduse aminte de cuvintele slujitorului:

„Domnița sta încuiată în casă și-și primea iubii pe horn”.

Ea e domnița. S'a prefăcut în pasăre și iubitul ei deasemenea. În sfârșit s'au regăsit și nimeni nu-i mai poate despărți. Odaia poate să rămâie de acum încolo mereu încuiată.

Sfârâitul a încetat. Nu se mai aude decât focul mornind, în sobă.

În atmosfera de acalmie din odaie, pensionara castelului adoarme fericită.

La căpătâiul patului cele două păsărele scăpate din captivitate, se dezmeardă cu ciocurile lor ascuțite.

SARINA CASSVAN-PAS

Zi de toamnă timpurie. Cer de plumb. Moimă.

Un castel vechi la poalele unui munte adăpostește o ceată de nebuni, mai mult sau mai puțin geniali.

Fareul și împrejurimile castelului sunt pustii. Pașiștea pe care șevaletele pictorilor aruncă în zile însorite pete de umbră, e umedă și băncile albe de ploș stau părăsite.

Nebunii s'au închis prin odăile cu ferestre oblonite, cu pereții văruiți și cu mobila de sanatoriu.

Unul în halat, cu bonetă galbenă de lână, pușcă din lulea și urmărește zborul mușteilor pe jumătate amorțite de frig. Altul, citește biblia, călare pe scaun. Al treilea scrie și-și recitește cu glas tare, în singurătatea odăiei, versurile.

În sala de lectură cu mese de scris și divane bătrânești, un copil își întemeiază o gospodărie minuscule pe covor. O fată tânără citește cu mâinile la tâmpile. Doi blazați joacă table.

Într'odăie mare cu trei ferestre oferind trei perspective deosebite, stă ghemuită o nebună mică și îndrăcită.

În ziua aceea nebunia e calmă, dulce și inofensivă.

A avut și zile de nebunie zbucimată, furioasă și nopți vijelioase de nesomn. O torturează mereu un gând.

Din seara când bărbatul ei a găsit-o în brațele iubitului și-a închis-o în odaia cu cele trei ferestre, din ultimul etaj, aude un zgomot ciudat care vine din horn și se oprește la gura sobei.

Sfrr! sfrr! sfrr!

Ce să fie? Nu e vântul. Atunci ce e? Nebuna nu mai are somn. Sfârâitul din coș îi sfredelește în creier și în inimă. Toată noaptea stă într'un colț și ascultă: Sfrr! sfrr! sfrr!

Mă de gânduri o năpădese

N'a avut noroc în viață. Acum e încuiată în odaie și iubitul o așteaptă în zadar în turnul castelului. Cel puțin dacă sfârâitul ar lăsa-o să doarmă.

În ziua asta de toamnă timpurie un slujitor al castelului a venit să aprindă focul.

Sfârâitul din horn se aude din ce în ce

DELAVRANȚEA. — Teoria asta pare adevărată, dar grozav ne taie din ifosele ce le-am avut în viață.

DUBIU ZAMFIRESCU. — Po mine, care am avut, mai înainte de toate, o conștiință prea artistică, aproape mă nimește. Am văzut-o eu din rândul trecut; dar omul nu poate fi decât CE E, nu ce crede el despre sine.

CARAGIALE. — Mi se pare că teoria asta mai mult lui Creangă, lui Eminescu și mie ne convine. De ce n'aș crede că e și adevărată? Căci doar așa ne învață pragmatismul!

TITU MAIORESCU. — Pragmatismul confundă adevărul științific cu adevărul practic, logica intelectualului cu logica voinței. Dar asta pentru altă dată! Să lăsăm și această teorie, — ca și personalitățile! — și să concludem. Capodoperele, născute din conștiință și peste conștiința poetului și artistului, nu pot trăi decât în conștiința omenirii: ea e atmosfera și corcub lor. Acolo ele trăiesc ca existențe ale unei noi lumi, ale lumii psihofizice, care, fizică și sufletească în același timp, este totuși altceva decât psihicul și fizicul. Această lume psihofizică este descoperirea integralismului, și trebuie să ne mândrim cu ea. Ea ne scapă de vechiul idealism, care plutea în norii nesiguranței, și ne dă un nou idealism,

dar pipăit. Deși nu pare mare lucru, această teorie este plină de consecvențe neașteptate.

VASILE CONTA. — Această teorie răstoarnă în adevăr idealismul **nebulos** — acelaș pe care am vrut să-l răstorn și eu cu materialismul meu a **outrance** — dar ea îl menține dându-i un înțeles **tangibil și controlabil**.

DUBIU ZAMFIRESCU. — Teoria e frumoasă și lămurită. Și aș vrea să fie tot așa de lămurită și concepția capodoperei-speciei și Logica suntem în legătură cu Estetica curentă.

TRIVALE. — Aceste chestiuni acum se rezolvă **numai decăt**.

MAIORESCU. — Numai decăt, da; dar nu **acum**.

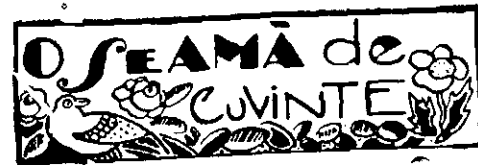
AL. VLAHUTA. — Asta vream să zic și eu.

CARAGIALE. — Eu, să spun drept, grozav aș fi vrut să aflu, o clipă mai curând, **cum de-am născut eu specii!**

TITU MAIORESCU. — Nu ai nimic de pierdut așteptând. Caragiale!

CARAGIALE. — Ce bine ar fi fost, domnule Maiorescu, ca noi să fi fost și pe pământ, cum suntem aci în Empireu!

TITU MAIORESCU. — Bine că suntem așa măcar acum!

Richard Wagner dirija „Lohengrin” la Opera din Viena. Pe la sfârșitul duetului își puse bagheta pe pupitru, lăsă orchestra să cânte singură și surăse vesel. La sfârșit, izbueni o furtună de aplauze atât de îndelungată, încât Wagner trebuia să se ridice și să mulțumească dela pupitru, șoptind în același timp muzicanților de lângă dânsul:

— Mi se pare că-i place mai bine publicului când nu dirijez eu!

Într'o noapte, Balzac medita asupra unui roman, când auzi un șgomot dinspre fereastră. Se uită acolo și văzu cum, cu mare băgare de seamă, un corp omeneș se lăsa în camera sa. Balzac nu își putu reține răsul văzând pe acel nenorocit și începu să râdă cu hohot. Baudiful, uimit, observându-l, aproape involuntar îl întrebă:

— De ce râzi?

— Cum să nu râd prietene, răspunse Balzac, când văd cum cauți ceva aici noaptea, când eu nici ziua nu găsesc nimic!

Un autor dramatic fără succes se duse într'o zi la Dumas tatăl și-l amenință că se va sinucide, ucizându-și și cei trei copii, dacă nu-i va da imediat trei sute de franci.

Dumas scotoici toate buzunarele, dar nu găsi decât două sute.

— Imi trebuie neapărat trei sute, repetă autorul san eu și cei trei copii ai mei sunt pierduți!

— Ei bine, îți fac o propunere, zise Dumas, ia aceste două sute și sinucide-te deocamdată numai pe dumineca!

Cineva zise lui Sarah Bernhardt:

— Aveți un păr alb, doamnă!

Sarah se apropie de oglindă, examină cu atenție părul alb, oftă apoi ușurată zise:

— Slava Domnului că se află în coada mea falșă!

Paderewski punca pe una din clevele sale să cânte o sonată de Schubert și, înainte ca ea să înceapă, îi observă că compozitorul se gândise desigur la o logodnică, poate, și că rândul de dragoste îi este adresat ei.

După aceea rugă pe fată, ca să înceapă.

Ea cântă în așa fel că Paderewski o întrepruse, spunându-i:

— Dar, auzindu-vă domnișoară, am impresia că Schubert nu se adresează logodnicei, ci soacrei.

Ludwig Börne, criticul german, se afla odată într'un cunoscut salon literar. Apropoindu-se de un grup de bătrâni cari discutau o chestiune de estetică, Ludwig, care n'avea atunci decât 20 de ani, interveni. Dar deabia începu să vorbească și un domn respectabil, privind-l pe după ochelari, îi zise:

— Taci, domnule, nu te amesteca, nu te-a întrebat nimeni, nimic. Eu la vârsta d-tale nu eram decât un mugar.

— Atunci v'ați conservat bine, ripostă Börne, inclinandu-se profund.

Floarea lui Sânzien

de RADU GYR și N. MILCU

— Actul I. — Țara Gâzelor. —

LIBELULA (apropiindu-se mai mult):

Scoală, scoală Sânzien,
Ștergeți ochii de polen!
Am să mor aci de dor?

SANZIEN

Dați-mi floarea florilor!...

(privind fix și amăgît umbra Libelulei...)

...O umbră 'n vânt alene se leagănă, și vine

Incoa tremurătoare... S'apropie de mine...

(Libelula, ea și cum ea ar fi cea visată :)

Cu aripele întinse de mi-te-au rupt, — te cer.

De vei muri, — te-oi duce pe pieptul meu, la cer!

(revenindu-și)

...Dar nu e floare albă visată din răzor...

----- BARGAUNUL SFETNIC

O libelulă plânge!...

SANZIEN

Nu-i floarea-florilor!...

(Pauză apăsătoare)

Floarea, floarea îi e dragă!...

LIBELULA — — — — —

Cine mi-a vorbit de „ea”

LIBELULA

...Din palatul meu, din mlaștini, am venit din țara mea.
Te doream... Și-atunci nebună să mă risipese în zare
Am zburat... Dar obosită, în livadă, sub o floare,
M'am culcat s'adorm la umbră... Somnul mă cuprinsese-ușor.
Nu adânc... Simțeam prin aripi, prin tot trupul, un fior
Dulce, — că simții de-odată cum plăcerea lui mă doare...
M'am simțit atunci cuprinsă într-o coajă de răcoare
Dar ardeam... Și-atunci, trezită dintr'un vis amăgitor
Te-am văzut trecând, pe tine...

SANZIEN

Unde-i „floarea-florilor”?

Nu e ea!... Plecați! Lăsați-mi somnul! Iartă, găză dulce...
Nu te pot iubi! În floare îmi duc dorul să se culce...

LIBELULA

Te-am iubit... Zburăși departe... Am venit să-ți fiu aproape.
N'ai să mă iubești! Mai bine... Incurând 'or să mă 'ngroape
Sub polen vărsat de cupe argintii de crin, târziu...
Și cu gândul dus la tine am s'adorm fără să știu.
Dorul meu te vrea!

SANZIEN

...În gândul meu curat de mărgărit

Pentru ce să pic otravă, Libelulă, să te mint?

Floarea-florilor mi-e dragă!

(eșud din cupă, către sfetnic și întreaș curte)

Bărgăune, tu fânțar,

Tu, trimisul să o cauți dincolo, peste hotare,

Ai aflat-o? Spune! Unde-i?

(toți sunt muși)

Haide, ce stai? O!... Țânțar!...

ȚÂNȚARUL MARACINE

Flutură, mărite Doamne, a fost totul în zadar!

SANZIEN

Cum?

ȚÂNȚARUL MARACINE

O! Rege-al țării noastre de grădini fără de moarte,
În zadar!...

SANZIEN

Tăceți tăcere. — Vecinic îmi va fi departe!...

(cu glasul sugrumat de durere :)

Eu pentru ce să fiu un orb?

De ce mireazma-i să n'o sorb?

Mi-aș vinde viața pe un fir

Ce poartă aur de potir

Mi-aș rupe-aripea 'n orice spin

Pentru lumina ei de crin!

...Și-aș aduna atât polen

Și-atât nectar i-aș aduna;

Cât n'a gândit să strângă ea

Pentru Sânzien...

(plânsul îl înecă).

Eu pentru ce să fiu un orb?...

(Plânge)

(În această clipă, toate florile plâng. Petalele se cern pe
jos, pe măsură ce fiecare floare își spune cântecul. Sânzien
trece dela una la alta, se reazină cu durere de lujerul

fiecăreia ascultându-i jalca, — pentru a rămâne el în-
sus, nemângâiat.

Muguroaiele de furnici pe dealuri se luminează în roșu,
în timp ce stupurile se colorează în galben. În depărtare,
coruri de greieri).

CRINUL

Crin plâpând bătut de brumă

Eu sunt floarea albă 'n flori,

Dinmăcața pân 'n zori

Că din soare apă sfântă

În căușul meu de ecară.

Și în fiecare seară,

În corola mea e nuntă:

Stelele cu umbrele

Mierea cu albinele

Vântu cu suspinele...

Stropi de lacrimi, muguraș,

Nu mai plânge, fluturaș!...

(se scutură)

BARGAUNUL SFETNIC (fluturului :)

Mărite Doamne, lasă! Durerea e prea grea!

Cunosc povestea asta: a fost cândva a mea...

(Sânzien plânge)

TRANDAFIRUL

Îmbălsămat ea nimeni, eu sânt un trandafir.

Mi-e dragă o albină! Dar mierea din chimir

Mi-a luat-o, boafa, toată! De-atunci pleacă în lume...

Eu, roză ei victimă, mă rog... a unei glume.

Mă îmbălsămă de miros de-atunce Dumnezeu:

Bătrân, să fiu tot tânăr, și s'o aștept mereu...

(se scutură)

Stropi de lacrimi, muguraș,

Nu mai plânge fluturaș...

(Sânzien plânge)

BARGAUNUL SFETNIC

Auzi? Și trandafirul... Durerea ta nu-i nouă...

(îmbându-l)

Vrei miere groasă, multă... Sau vrei un strop de rouă!...

LAMAȚA

Sunt lămâiță albă pe fruntea mirilor

La nunta ta, o!... flutură, și-a floarei florilor,

(Sânzien tresare)

La nunta voastră, însu-mi jertfindu-mi floarea mea.

Oricare-ar fi sorata, am s'o necunui cu ea...

(Se scutură)

MARGHERITA

Și eu... și eu...

FLORILE TOATE

Și noi...

SANZIEN

Cum?... toate, toate, toate?!

LIBELULA

Iau pildă de la voi...

(îngenuche într'un colț)

SANZIEN

Iubire! Simt în mine o ghiară de vrăjmaș...

Iubire!... Trece vântul, sălbatec, prin panaș...

Iubire!—Mi-i panașul de-argint, un nor de fum.

Iubire... 'S cerșetorul întârziat pe drum!

...Un cavaler din basme cu haina sfâșiată

Doi ochi în cearecan vânat, o liră sfărâmată,

Sau flutură sfielnic cu aripele străse!...

(celorlalți)

Grăse sfiala voastră! Nu vreau petale plânse...

Și florile-astea moarte să mi-le dați pe foc!

Voi merge însu-mi, singur...

BARGAUNUL SFETNIC

Stăpâne, stai pe loc!

(Toți sunt încemeniți. Sânzien, vizionar :)

SANZIEN

E dincolo de lume, pe celălalt tărâm!

Și totuși, e aproape!... Iubim și o urăm...

O blestemăm, și totuși ni-i binecuvântarea;

E floarea câmpurilor, a glastrelor, e floarea

De pretutindeni!... Însă ea nu-i în nici o parte!...

BARGAUNUL SFETNIC

De nu ar fi minunea n'ar fi așa departe...

SANZIEN
Pleca-voi singur, singur! Voi n'ați găsit-o, eu
O voi afla!..
BARGAUNUL SFETNIC
Dar bine...

SANZIEN
Știu: drumul este greu...
O ALBINA
Spre țara floarei?... Doamne, cu tine vor zbura
Și aripile noastre pe lângă-aripa ta!
BARGAUNELE SFETNIC (induplecat de gând)
Veniu cu tine doamne!

SANZIEN (fericit)
Cu toți?... Adevărat!?...
Curteni, curteni, să mergem! Să dați foc la palat!
Așa e?... Sănteți gata? — înnebunesc de dor!..

TOȚI
Trăiască voevodul și floarea-florilor!..
SANZIEN
Către-ai pământul, nebun, din floare'n floare,
De-ași fi putut, — s'o aflu ași fi zburat în soare.
Iar seara revins de trudă, la umbra din poiene,
Visam... la luna'n aripi și stele pe antene...

TOȚI
La drum, spre țara mândră a floarei — cosânzene!
SANZIEN

Ori și unde va fi țara
Orice stavili ne-ar desparte,
Pân' la ea ori câtă cale
Lungă-ar fi, cât de departe,
Voi zbura, nebun, s'o aflu
Chiar de revins de vânturi grele,
Într-o zi au s'o mângâie
Numai aripile mele...

LIBELULA (din colțul ei de umbră)
Vă cer, aripi de ceară, un strop de îndurare.
Ai nălă... până mâine... Eu mor de întristare...
Și aș muri și altfel, chiar tu de m'ai iubi:
O libelulă moare când a trăit o zi...
...In zori, putea-vei, tânăr, călăuzit de gând,
Hotarul jării tale de găze sfărâmand,
Să zbori... să zbori departe pe drum de raze lungi...
Dar n'ai s'ajungi la floare... Nu trebuie s'ajungi...

SANZIEN
Să nu ajung? Ce spune?
LIBELULA
Cu aripele în vânt,
Aștept, în giulgi albastru, să-mi sape un mormânt.
Mi-or țintui în stele, mormântul, sub o floare,
Dar și atunci aripa spre tine-ar vrea să zboare...
Iubite, nu te duce! Indură-te de mine...
Nenorocite flutur!..

SANZIEN
Mă duc! Te las cu bine...
GAZELE

La drum! pleacă îndată!
BARGAUNUL SFETNIC
Așa ni-i soarta!..
O ALBINA (unuș greier)

Vere,
Mai stați, n'avem merinde! S'aduc puțină miere...
LIBELULA (rugător, lui Sânzien :)
Dar pleacă mâine, mâine!..

SANZIEN
Cum : mâine!.., Nebunie!..
Dar până mâine este mai mult de-o veșnicie
De „mâine” mă desparte prăpăstii, veacuri, ape...
„Acum” sfărâmă timpul și mi-o arată-aproape,
Acum, acum! Sânt gata? Oșteni, bondari, furnici,
Vați strâns cu toți? Să mergem! Tu, sfetnice: aici
Să-mi fii alături, sfatul!.. Străjere, spre hotar!
Tu greiere, în frunte!.. Voi, viespi de chilimbar,
Căliți de zbor aripa!.. Picioarul pentru mers...
(Oastea s'a gătit de drum)

Popor de găze, haidem!
ȚANTARUL MARACINE (rămas cel din urmă :)
Un nou prilej de vers!..

„Cu ființa-mi făcândă
T-ț... de v'am iubit,
Să v'amintți cu toți
De scumpu-mi făcăt...”
(ese fluierând)

STRAMOȘUL GREIERILOR
(Irezindu-se din somn pentru o clipă :)
Hai? Ce e larva asta? Nu poți să dormi un pic!..
Dar bine că pleacă... Să ațipesc subț spic!..
(Se culcă și doarme).

(Coul larmei de găze se îndepărtează, Câte-va lumini

din satul de mușuroaie pâlpaie speriate. Tăcere, străbătută de plânsul înăbușit al Libelulei. O lună uriașă se urcă pe cer. Toate florile par de chiciură).

LIBELULA
(după un bobot de plâns)
...Și a plecat... spre floare... departe'n miază-zi!
E trist să mori cu seara când ai trăit o zi...
Ași vrea din Libelulă să mă preschimb în floare...

FLUTURUL DE NOAPTE
(Întră „Zboară” de câteva ori împrejurul Libelulei, apoi :)
Iubito, dormi? În noapte ești singura suflare?
Știu, Sânzien acuma departe e de aici.
Dar ai să-l uiți. El singur s'o întoarce într-o zi.

LIBELULA
O, prea târziu!..
FLUTURUL DE NOAPTE
Dar bine, — oricând nu-i prea târziu!

De-i dreaptă vorba asta, aș mai putea să viu
Eu însumi lângă tine? Să cânt iubirea noastră?
Mărit ades, nebunul, de-o flacăra albastră,
De-un felinar, de-un sfeșnic, uitasem chiar de-acea
Cărei închin acuma, smerit, iubirea mea...

LIBELULA
Târziu fi-ai duci aminte!
FLUTURUL DE NOAPTE
Mustrea ta mă doare

LIBELULA
Eu v'am iertat pe dânsul c'a îndrăgit o floare...
FLUTURUL DE NOAPTE
Hai, uită-l! El la răndu-i te va uita... Nu crezi?

LIBELULA
Să-l uit și să mă uite!.. — Dar fluture, nu vezi
Cum seara cade moartă pe-o cruce de trifoi?
Eu mor cu ea...

FLUTURUL DE NOAPTE
Să vină deci moartea pentru doi!
LIBELULA

O! nebnatec flutur!.. De ce să vrei să mori?
E de ajuns: Cu mine mor sute de surori.
Voi, ce puteți, în viață să'ntârziți mai mult
Mă veți uita, desigur...

FLUTURUL DE NOAPTE
Dar...
LIBELULA

Nu te mai ascult...
De altfel, pierd puterea. Inghiață viața'n trup.
Luminile-mi sunt oarbe... În mii de părți mă rup.
Dar nu-l uit... Și totuș, mă va uita. Eu nu...
Pe-un firicel de iarbă ia-mi trupul de mi-l du.
Sub „floarea căldărușei” să-mi săpi mormânt, sub toartă.
Dar nimănui, la nimeni nu aminti că-s moartă.

Da'n zori și'n pacea nopții când ochii tac prin case,
Să-mi plângi pe groapă lacrimi de stele de mătase
Și lacrimi de rouă și de argint să-mi pui
Să'ncere să cred că ele sânt lacrimile lui...
De ce nu sunt o floare... o boabă de polen...
O, firicel de iarbă!.. viață... Sânzien!..

FLUTURUL DE NOAPTE
O!.. Te iubesc... Răspunde... Ai adormit? Ce fel?
Așa curând, îndată?... Visezi acum la el?
Mă lasă lângă tine cu-aripe-ocrotitoare
Se te învelesc... Pe aripi nu simți plouând răcoare?
(Face un pas spre ea).

Așa, tot mai aproape... Nu-i nimeni să ne vadă...
O stea de-ar fi din ceruri aci pe loc, să cadă, —
Un fir de iarbă încă nu s'ar trezi... Ascultă!..
Puțină, doar puțină iubire... Ce spui? Multă?...
N'ai spus nimic, iubito? — O vorbă doar, doar una...

Când ascunzându-și fața c'un nor subțire, Luna
Se face că nu vede, (ingenunche)
În preajma ta zburând,
Îmi plec în rugăciune antenele vibrând...
Așa... tot mai aproape... Vezi? Ne plângeam de soartă.
Iubita mea, te lasă încet pe brațu-mi...
(ea îi cade în brațe moale)

— Moartă?...
(Ridicându-se din genunchi, de lângă leșul Libelulei și
amenințând cu ură, în urma convoiului lui Sânzien :)

O, Sânzien! Știu bine... Tu i-ai sfârșit viața!..
Te taie rădăcinii în drum! Te prindă ceața...
Păienjenii în plase tot sângele să-ți sugă
Și Crivățul năpraznic să mi te-ajungă'n fugă!
Omătul să-ți iagroape un trup bătut de ploaie,
Și larva să-ți călcească din aripe un sloi!..
...Te-am blestemat!.. Cu ura pe drum am să te prind!..
(Sdrobotit, după o pauză cu ochii înțipți în lună :)
Ași vrea în noaptea asta la lună să m'aprint!..

Sfârșitul actului I

DAIMONION

IX TEORIA GENIULUI LUI KANT

Kant definește geniul „facultate¹⁾ a ideilor estetice” (Kritik der Urteilskraft pag. 219 Recl.) Să desfacem odată momăia acestei definiții pentru a vedea dacă nu cumva se ascunde o inimă vie sub haina veche înșepentită într'un schelet lemnos. Anevoie va cucerii formula aceasta simpatia cititorului de azi. El înstrăinează până la disperare — înțutiu încercarea aparentă de a raționaliza ce nu se poate raționaliza; fenomenul estetic redus la cuvântul „idee”, — și apoi și mai mult restrângerea neapărat forțată a noțiunii de „geniu” exclusiv la domeniul artei. Dar marile filozof nu merge așa departe cu raționalizarea fenomenului estetic pe cât se pare, deoarece el înțelege prin cuvântul „idei estetice” un lucru ce diferă binisor de cecace astăzi obișnuim să numim astfel.

„Intocmai cum la o idee a rațiunii imaginația nu istovește cu intuițiile ei noțiunea dată, tot așa la o idee estetică intelectul nu istovește cu noțiunile sale niciodată intuiția interioară a imaginației”. (ibid. 219). Cu alte cuvinte ideea estetică, e o intuiție (produs al imaginației) ce rămâne indivizibilă prin intelect și nepuizabilă prin noțiuni abstracte. Ideea estetică prin structura ei esențială intuiție, refuză să iatre în abstracțiuni categoricale și noționale. Pus în fața unei asemenea intuiții estetice intelectul își schimbă neînștit punctul de vedere, se lărgește, s'adună, aleargă în cerc, dar nu o poate prinde niciuna din multele forme ce atârână în vasta sa garderobă. Astăzi am spune: intuiția estetică e irațională. În „ideile estetice” ale lui Kant intră deci, cam geometrizat ce-i drept, și acel element „nescio quid” despre care în veacul său au vorbit și alții. Kant, cu gândirea crescută în școala matematică și trecut prin analiza critică a cunoașterii, era mai chemat decât oricare altul să-și dea seama de gradul de iraționalitate a „ideilor estetice”. Prin urmare Kant nu raționaliza deloc geniul, definindu-l ca facultate a „ideilor” estetice. Nu tot atât de părelnică e însă a doua obiecțiune, ce se aduce definiției sale. Kant justifică anexarea geniului exclusiv la artă prin aceea că numai în artă ar exista creații cari nu se pot explica nici ca conținut, nici ca origină. Numai în artă ar exista plâsmuirii la cari nu se poate ajunge prin producerea după anume „regule” conștiente. După credința sa tot ce a închipuit bunăoară Newton, în domeniul teoriei, presupune doar o mai mare dexteritate intelectuală și o tehnică mai încercată decât a omului obișnuit, dar nu „geniu”. Și aceasta fiindcă Newton și-ar fi putut lămuri sieși

ca și altora pas cu pas procedeul prin care și-a construit teoriile, în vreme ce un Homer e orb, în înțeles mai profund că nu știe cum creiază.

Marile criticist își face prin închiderea geniului între hotarele artei înaintea de toate sieși o cumplită nedreptate. Vreo câteva decenii mai târziu Schopenhauer, cu un cuceritor farmec stilistic, schița o teorie a geniului descriindu-se fără mult încunjur pe sine însuși. Aproape toți cari s'au încumetat la o asemenea teorie și-au făcut autoportretul, cu excepția lui Kant care obsedat de imperativul filozofării cinstitute refuză categoric să se creadă un geniu: teoria sa rămâne astfel un impresionant document al obiectivității până la care în pofida instinctelor de slăvire de sine anume oameni s'au putut ridica.

Portretul abstret pe care Kant îl făcea geniului nu trebuie prea mult schimbat, doar cadrul în care l-a vârat trebuie lărgit. În știință, în filozofie, ca și în artă e deopotrivă dată posibilitatea de a crea „inconștient” — intuiții nepuizabile. O ipoteză deopildă e „genială” prin faptul că lămurește cu mult mai mult decât datele empirice pe temeiul cărora a fost ridicată, prin faptul că, chiar simplă ficțiune fiind, ajută la descoperirea altor fenomene încă necunoscute. O ipoteză cuprinde deci în momentul când e creată cu mult mai mult decât se poate deduce din datele pe cari se razimă. Acest mai mult constituie un interesant echivalent al acelui plus inafional pe care intuițiile estetice le au față de noțiunile intelectului. Un alt moment, care ne pare de dreptul kantian și care probează cu entuziasm prezența „geniului” în știință și în filozofie, e următorul: de când cu creierările lui H. Vaihinger²⁾ asupra marilor idei (ipoteze și construcții) rodnice din știință, știm că în cele mai multe cazuri acestea sunt în ultima analiză „antilogice”, „ficțiuni antiraționale”, pline de contradicții, și că la făurirea lor n'a putut prin urmare să ajute logica și regulile inerente intelectului uman. Aceste ficțiuni rodnice sunt opera geniului științific, tot atât de incunștient elaborate ca oricare din plâsmuirile artistice. Pe când intuițiile estetice întrec logicul, ipotezele științifice adeseori siluesc logica.

Că în filozofie și în deosebi în metafizică, geniul e oarecum în elementul său o dovedește observația devenită loc comun că o concepție despre lume și viață nu e niciodată logic demonstrabilă. Orice filozofie e mai mult expresia abstract-imaginată a unui temperament intelectual, a unei personalități cu mai multe dimensiuni decât ar putea să aibă intelectul pur.

Teoria kantiană despre geniu cuprinde în adevăr unul din lucrurile esențiale ce s'au spus despre geniu, punându-se în

Ciclul casei albe

I

Casă albă,
Casă albă,
Casă'n care mi-a 'nflorit
Zări prea noi de bucurii,
Te învesmântași acuma
In învăluriri de scamă,
De întârziată ceață.

Stau cu mâinile-obosite
Peste zimțul recei sticle
Ale geamurilor nalte,
Ochii mei — doi călători —
Azi s'au deșteptat în larma
Intristărilor de eri.

Și pe drum de limpezime,
Merge dimineața albă
Cuprinzând pâlimi de zare
Și crezând în invierea
Luminosului Amiază

II

Călătorii mei s'au întâlnit
Cu ea și n'o cunosc.
Au trecut pe lângă ea
Și acum se uită lung înapoi.

Un vâl argintiu sclipește arar
Pe fundul zării negurate.
Și casa albă,
Cu bucuria ei întreagă,
Se-afundă încet în așteptare.

III

Aleluia!
Am deschis fereastra azi,
Și gerul de afară înțepă,
Cu ace mici de-argint.
Sonor se rostogolește deșteptarea
Pe străzile învecinate.
Toți pașii au un fel sigur
Și o corvoadă mai pușin,
In dimineața asta rece.

Aleluia!
Cobaltul cerului țipă,
Ca un atlas scrobrit
Pe un trup prea crud.
Cu mâini luminoase
Soarele se joacă în brumă.
In ferestrele întredeschise,
Portocoale multe rād pe toate geamurile,

Și câte-o floare adusă eri
Tremură în ger.

Aleluia!
Azi noapte nu am mai știut
De plānge canceroasa de alături.
Și nu m'am deșteptat să văd
Halucinații albe în odae,
Jucând în ape de oglinzi.

Aleluia!
Azi aș vrea să trec,
Dincolo de poarta neagră.
Să las întreaga casă albă
Cauchemar în pragul străzii.

OTILIA GHIBU

sarcina acestuia creiarea inconștientă de intuiții ce întrec logicul. Ea greșește doar prin restricțiunea ce o face eliminând geniul din orice domeniu afară de cel artistic. Vom vedea că în teoria geniului Kant și Goethe au văzut deopotrivă de adânc, cu deosebirea că întâiul a văzut mai precis, iar al doilea mai larg.

LUCIAN BLAGA

1) Noțiunea de „facultate” psihică, anacronică dela Herbart încoace, fără de-a-și pierde valoarea unei alte ficțiuni n'o discutăm aici.

2) Vezi: Philosophie des Als ob.

PETRE ISPIRESCU

(1838-1887)

Petre Ispirescu s'a făcut cunoscut în literatura noastră de acum 50 de ani prin publicarea unui bogat material popular care a fost primit cu mult entuziasm de scriitorii și oamenii de știință de pe acea vreme. E destul să amintim, că V. Alecsandri, Alexandru Odobescu și Bogdan P. Hașdeu i-au prefăcut volumele și i-au lansat cu elogi opiniei publice.

Paralel cu activitatea de folklorist, de care vom vorbi mai departe, Petre Ispirescu a încercat să scrie și în genul povestirii de vulgarizare. Luând subiecte din mitologia antică el scrie o serie de „basmе păgânești” îmbrăcate într-o formă populară primitivă. Nefiind un bun cunoscător al vieții antice, el nu reușește să ne dea culoarea, locală și nici atmosfera acelei vremi. În forma redată de dânsul, mitologia antică își pierde caracterul ei special și se transformă într-o mitologie modernă sau mai bine zis românească. Supranaturalul mitologiei se infățișează în forma miraculosului din basmele noastre.

Tot în forma povestirii de vulgarizare a încercat să redea și portretele marilor noștri voievozi din trecut: Mihai Viteazul și Ștefan cel Mare.

Totuși numele lui Petre Ispirescu nu rămâne legat de această activitate care i-ar fi făcut de mult uitat; el are un rol mai însemnat în istoria folklorului nostru. P. Ispirescu este primul folklorist care ne-a dat cea mai bogată și mai integrală colecție de basme românești.

Din valoarea acestei culegeri judecăm din punct de vedere strict științific lăsa mult de dorit. Ispirescu fiind născut și crescut în București n'a avut posibilitatea să culegă materialul folkloric dela origina, din mediul nealterat de străinism al vieții de țară. Majoritatea basmelor sale au fost culese dela locuitorii mahalalelor bucureștene în mijlocul cărora circulau o sumedenie de cârticele cu povești de proveniență străină. Este cunoscut exemplul cu basmul lui Gheorghe cel Viteaz care este naționalizarea unui basm străin „Aventurile lui Liderik”. În acest sens dacă s'ar face cercetări minuțioase s'ar mai găsi încă multe cazuri analoage.

Colecția de basme adunate de Ispirescu prezintă mai puțin interes pentru folklorist decât cea a lui I. Creangă, cu toate că marele scriitor moldovean a literarizat forma basmului popular și i-a dat o înfățișare proprie.

Petre Ispirescu, — împreună cu I. Barac din Ardeal, Anton Pann din Muntenia și o serie de alți culegători mai mărunți, — face parte din acea școală folklorică care nu s'a adăpat dela izvorul bogat și original al țăranelui, ci a căutat să culegă orice i-a căzut în mână indiferent de unde ar fi acel material.

Dacă Vasile Alecsandri a primit cu atâta entuziasm colecția de basme a lui Ispirescu, admirația sa își are deplină justificare pentru acea vreme.

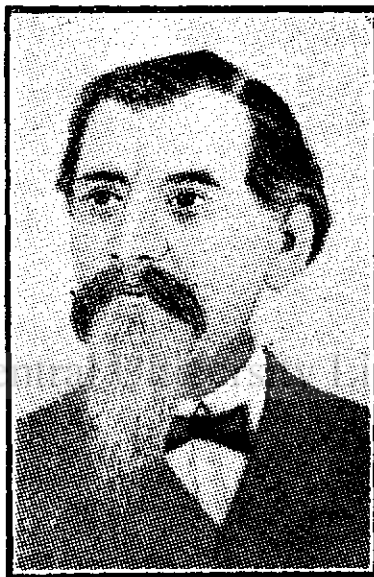
Poetul dela Mircești avea în fața sa prima colecție completă din acest gen de literatură populară.

Astăzi folkloristul român înarmat cu toată disciplina modernă nu mai poate avea același entuziasm față de colecția lui Ispirescu și pentru cercetările sale pune mai multă bază acum pe colecțiile lui I. Pop-Reteganul, Pericle Papahagi,

Tudor Pamfile etc., decât pe aceea a lui Ispirescu.

Judecat însă în oglinda vremii sale, Petre Ispirescu a avut desigur un rol însemnat în istoria folklorului nostru și pe baza materialului bogat adunat de el s'au făcut numeroase cercetări științifice destul de interesante. După dânsul a pornit o serie întreagă de folkloriști: D. Stăncescu, N. D. Popescu etc., care au adunat cu sârguință din acest gen de literatură populară neglijat până atunci.

E drept că din toate speciile materialului folkloric, basmul se culege cel mai greu. O ghicitoare, un proverb, un cântec se transcriu ușor exact cum se aud; pe când un basm nu poate fi redat, așa cum îl povestește bătrânul sfătos, decât cu foarte mare greutate. Să

PETRE ISPIRESCU

știe de altfel că același basm are diferite variante formale și frumusețea lui este în strânsă legătură cu talentul povestașului. Culegătorul neavând mijloace să-l transcrie imediat, este nevoit să-l învețe pe dinafară și să-l fixeze pe hârtie după aceea. Este firesc ca atare să-și pue la contribuție, în stilizarea lui și talentul său de scriitor. Așa au făcut I. Creangă, P. Ispirescu, Tudor Pamfile etc., și tot așa vor face și folkloriștii de astăzi dacă nu vor avea cu ei aparate speciale de înregistrare exactă.

Privite din acest punct de vedere, cele mai frumoase basme românești, vor fi ale lui I. Creangă; după aceea ale lui Ispirescu și așa mai departe.

Un abil povestitor de „basmе păgânești” și de evenimente istorice naționale și nu neîntrecut povestitor de basme românești, așa cred că trebuie privit scriitorul Petre Ispirescu.

CH. CARDAȘ

SPICUIRI BIBLIOGRAFICE

A. — Opera, ediții:

1. Snoave sau povești populare. Broșura I—II, Buc. 1873—1874, ed. II, Buc. 1879.

2. Isprăvile și viața lui Mihai Viteazul. Buc. 1876, ed. II Buc. 1885.

Plânsul lui Properțiu

*El modo solvebam nostra de
[fronte corollas,
Ponebamque tuis, Cynthia,
[temporibus...*

Când luminându-i calea cu făclia
l-aduseră pe brațe robii'n poartă,
plecat pe patul ei, văzu că poartă
în linia din șale armonia.

Rupându-și de pe frunte cununia,
o coperi cu flori ca pe o moartă;
gândea la firul vieții și la soartă.
la sânul alb ce-și umflă bucuria.

Dar funigiei luni într'un casă;
păianjenii de-argint trezesc femeia:
îi scapără o lacrimă în noapte.

Invins, ieși sub cerul de mătasă;
și auzind în suflet roi de șoapte,
săpă în ceară Elegia III-a.

MARCEL ROMANESCU

22 August, 1887: A murit filologul Timoteiu Cipariu.

1890: A murit la Mircești poetul Vasile Alecsandri.

23 August, 1880: S'a născut în Sibiu poetul Ion Borcea, cunoscutul traducător din literatura germană.

1922: A murit George Bengescu.

25 August, 1868: A murit marele prozator C. Negruzzi.

1907: A murit Bogdan P. Hașdeu.

26 August, 1884: A murit doctorul Carol Davila.

1907: A murit Iosif Vulcan.

27 August, 1917: A murit la Cireșoia scriitorul bucovinean Ion Grămadă.

28 August, 1834: S'a născut în Iași jurnalistul Nicolae Culianu.

1917: A murit scriitorul Anton Neum.

3. Din poveștile unchiașului sfătos. Basme păgânești cu o prefață de Al. Odobescu. Buc. 1879. Idem, Edit. Minerva. Buc. 1907.

4. Pilde și ghicitori, Buc. 1880.

5. Legende sau basmele Românilor. Buc. 1882 cu o prefață de V. Alecsandri. Ed. II Buc. 1892, ed. III Buc. 1901, etc.

6. Legende sau basmele Românilor, ghicitori și proverburile. Cu o introducere de B. P. Hașdeu. Partea I—II Buc. 1872-1876. Idem în Bib. p. topt.

7. Jocuri și jucării de copii, în Bib. populară a „Tribunei” din Sibiu.

8. Basme, snoave și glume. Craiova 1883, ed. II, 1893.

9. Pomul Crăciunului, Buc. 1885.

10. Basme adunate din gura poporului. Craiova, Editura Samitca.

11. Ștefan Vodă cel Mare și Bun. Bib. românească „Socec” 1908.

Deschiderea cursurilor Universității Populare „Coasta de Argint” din Balci

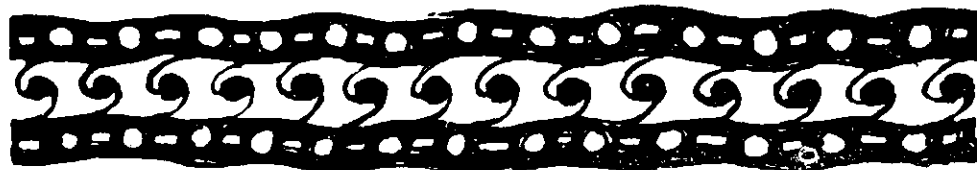
PRELEGERILE D-LUI EUGEN TITEANU
„OFENSIVA SPIRITULUI CONTRA-
REVOLUȚIONAR”

Universitatea populară „Coasta de Argint” din Balci, și-a deschis cursurile de vară, în fața unui numeros public, prin trei prelegeri ale d-lui Eugen Titeanu, despre „Ofensiva spiritului contra-revoluționar”. În prima conferință, domnul Eug. Titeanu a expus „Critica democrației și doctrina contra-revoluției”.

În întreaga Europă există o reacțiune împotriva vechei ideologii democratice, împotriva parlamentarismului și împotriva principiilor perimate ale Revoluției franceze. În Spania avem o reacțiune militară. În Italia o reacțiune a spiritului combatant. În Franța o reacțiune burgheză și catolică. La noi, o desfășurare de tendințe naționaliste și de apărare a rasei. Deși diferite în manifestările lor exterioare toate aceste acțiuni se găsesc înrudite printr'un comun principiu spiritual. E reacțiunea împotriva ideologiei democratice. E răsturnarea vechilor noțiuni idolatrizate. Criza europeană a parlamentarismului dovedește că societatea modernă își caută o nouă așezare. Parlamentarismul s'a dovedit

incompetent. E domnia frazeologiei. Cetățeanul a fost declarat în baza erorii revoluționare, enciclopedic și capabil să dețină o parcelă de suveranitate, capabil să se pronunțe și să hotărască ni ultima instanță. Se ajunge astfel la repunerea în joc a întregii politici naționale, la fiecare patru ani și la punerea ei în funcție de hazardul unui fel de risică „capul sau pajura” „pile ou face”. Pe această cale, într'un regim electoral ne viciat, se ajunge la compromiterea marilor linii de directivă politică în care se rezumă garanția de permanență, de continuitate, a unei națiuni.

Aceasta nu înseamnă cătuși de puțin, suprimarea ori căruși drept de participare a cetățeanului la viața publică, a conducerea Cetății. Se revine pur și simplu, la organizarea breslelor, la reorganizarea statului pe baze corporative. La reîncaadrarea cetățeanului în cadrul său profesional unde competența sa îi acordă într'adevăr un drept suveran. Cel mai umil țaran va fi mai competent în corporația agriculturii, decât medicul sau juristul pe care partidele i l'au oferit ca reprezentant în parlament. Afară de aceste, regimul electoral fragmentează sufletul autohton, rupe solidaritatea națională,

MODELUL

Vechiul meu prieten Georges de Sannois îmi scrie:

Nu m'am învrednicit încă să cercetez expoziția amicului Fardtilleul; cu toate că, instalată cum este, în vastul atelier al muzeului pictorului Vieuxtemps, al cărui director și custode e însuși Fardtilleul — o asemenea vizită ar fi avut pentru mine un indoit interes.

Mărturisesc însă cu toată franchețea că, deși m'am străduit de nenumărate ori să mă apropii de poarta vechiului palat peste care stăpânește o adâncă tihnă patriarhală, întâmplări neprevăzute m'au încrucișat la câți-va pași de casa răposatului artist și de expoziția prietenului — și m'am întors din cale.

Așa, bunăoară, în ultima zi a încercărilor mele, tocmai când îmi încheiam singurul nasture al sacoului, pentru a păși ireproșabil în sanctuarul artei din „rue de la Pitié — o blondă diabolică, o blondă cu ochi negri, șoldurile vii și piciorul de o tulburătoare sprinteneală, îmi atinse, din mers, fața, cu buclele ei aurii, furișându-mi în carne o dureroasă chemare de tinerețe, de primăvară, de libertate.

Ca să-mi aflu prilej de vorbă, am rupt, prin grilajul de fier al unei curți bogate, o ramură de liliac pe care mugurii țipau viața în încetușarea gurguielor verzi — și i-am întins-o:

— E primăvară. Domnișoară...

Ea mi-a zâmbit și mi-a primit, fericită, darul umil.

O... zâmbetul gurii tinere, când dinții albi își cântă melodia albului de fildeş în cadrul fin al buzelor subțiri și însângerate!

Și, ca și cum crenguța de liliac ar fi purtat pe ea podoaba tristă a florilor violete, necunoscută cu ochi de păcură și părul de aur, o apropiere de narinele nervoase și aspiră îndelung parfumul primăverii nedeslănțuite încă.

Apoi îmi zise:

— Ești pictor...

Surprins, am întrebat-o:

— Am pe frunte vre-o pată de „garanțe” ori „galbenul de India” mi-a lăsat pe mâini urmele lui exotice?

— Nu... În schimb ai îndrăzneala nevinovată a timpului din Montmartre, care, deși brutal și mirosind veșnic a terebentină, poartă totuși cu dansul, în ochi, în gură, în păr, reflexul preocupărilor lui intime: femeia.

Am vrut să protestez. Ea îmi puse un deget pe buze:

Vă cunoșc bine. Sunteți singurii bărbați cari n'aveți de cât o ambițiune: Să ne umiliți.

Făcui o lamentabilă mutră de nedumescire.

Dar ea mă lovi prietenește, peste față, cu ramura de liliac — și îngăimă:

— Sunt Landa...

— Landa!?

— Fărăște. Nu-ți amintești? Ascultă:

Plus belle que Vénus se dressant sur le monde.
Et versant les trésors de sa sérénité.
Et le rayonnement de sa jeunesse blonde.

Acum îmi aminteam.
Ah!.. de când o doream, de când o doream, de când o visam, de când mă tortura întâlnirea aceasta!

I-am apucat brațul cu neastâmpărul curat al unui părinte, care și regăsește copilul și vrea să-l apere.

Locuia departe.

În tramvaiul care ne-a dus până la casa ei, am ferit-o de înghesuiala vulgară, înfășurându-i mijlocul svelt cu brațele amândouă, de teamă ca nici o haină și nici un trup din plebe să nu-i atingă trupul.

I-am simțit astfel tot caldul formelor ei virginale și — desbrăcând-o în gârd — i-am contemplat, suferind, splendoarea viului gol.

Palpitarea violacee a zoriilor mă surprinse în odaia Landei, rețușind ultimul studiu în cărbune.

Ea dormea adânc, după cumplita oboseală a celor opt ore de poză.

În patul mizerabil, părea un mallăr de petale proaspete, roz-albe, aruncate peste o movilă de cărpe.

Odăia aceasta în care se adăpostea modelul, avea înfățișarea unei cutii vechi, mușcăite, peste pereții căreia s'au preumblat odată șopârle oleioase și verzi.

Un „lavoir” improvizat dintr'un soavan spart și un lighian albastru, era, în afară de patul de scânduri, singurul mobilier al camerei.

Câteva rame hârbiute, atârând strâmb pe ici pe colo, păstrau în ele nuduri hideoase, cu o coloratură glacială și răncedă.

O silă grea mă cuprinse — apoi teama: urâtul mă înfricoșă.

Am țipat, fără să vreau:

— Landa!..

Și Landa tresări, spăimântată.

— Ce este?

— Landa!.. aruncă de aici ororile astea! Mă dor...

— Nu pot. Sunt eu în ele...

— Peste puțină!

— ...văzută prin ochii voștri.

— Faci glume sinistre, Landa!..!

Ea izbucni:

— O... nu!... De ce-mi vorbești astfel?

Dar gândește-te... Frumusețea trupului meu mi-ar fi câștigat iubirea regilor... Dacă aș fi voit, ajuungeam o curtezană adonată și temută. Din umbra palatelor de cristal aș fi stăpânit, cu vârful degetului mic, un imperiu... Dar n'am nutrit nici odată idealul acesta pe care orice femeie de boulevard îl încălzește la sân. Ci un altul: Să triumf prin artă. Să trăiesc în sutele de veacuri viitoare și să jubilez de fericire — atunci când sufletul meu va pribegi în spațiile siderale... să jubilez de fericirea atâtor mii de generații îmbătate de miracza neprihănită a frumuseții mele trupestă. O... tu nu cunoști fericirea aceasta, ...nimeni n'o poate bănuși, căci o numai a mea...

Landa tăcu o clipă, ca și cum ar fi stat să cântărească gândurile, apoi rostogolindu-se zdrobită peste dezordinea așternutului murdar, șopti înăbușit:

— Însă voi m'ați înșelat... și m'ați umilit...

— Cum?... de ce?... Landa!

— Privește: pe pereții mei stau martore operele voastre. Sunt eu în ele...

— Aruncă, Landa, ororile astea... distruge-le.

— Nu!.. Ar fi și prea târziu. Acuma trebuie să le păstrez. E singura mea mângâiere — și singura mea răzbunare.

Își acoperi ochii în palme.

Lacrămi curate și grele cădeau, cu un șirag de perle risipite, pe rotunjimile sculpturale ale sânilor ei.

Peste o lună, când m'am mai dus s'o văd în mahalaua depărtată, odaia era pustie.

De ce?... încotro plecase oare frumusețea aceea vagabondă, misterioasă și pură...?

fîndcă diviziunea este însuși principiul său de viață. Regimul partidelor politice, corolar al regimului parlamentar și democrat, aduce acest principiu al sfîșierii interne, care dela categorie la categorie de cetățeni ajunge, în programele socializante, la concluzia luptei de clasă.

Rezultatele nefaste se văd într-o societate democratică „tip” ca cea franceză. Statul nu trebuie să încapă pe mîna celor cari aduc concepția luptei de clasă și a diviziunii, căci el datorește o egală apărare a intereselor. Negarea de altfel a acestui principiu de viață a parlamentarismului, ne-o oferă el însuși prin așa zisul guvern „de concentrare”. În perioadă obișnuită se trăeste sub regimul luptei de partid; când amenințările se precipită și când rezultatele nefaste ale acestui regim se desemnează, — regimul parlamentar oferă rețeta guvernului de concentrare. Cu alte cuvinte, în afară de acest guvern care e negarea luptei parlamentare — guvernarea e nefastă intereselor particulare și salutului public.

Noțiunea abstractă de libertate, e deasemenea perimată. Și cum n'ar fi? Să luăm o singură libertate: aceea a presei, și să vedem, ce rămîne, în fapt, din principiul caduc al democrației revoluționare. S'a acordat o libertate nominală, iar în schimb, regimul democrat a asi-

EUG. TITEANU

gurat, prin însăși esența lui, vasalitatea gândirii prin instituirea dominației bancare, care e prin excelență internațională. Scrisul e dictat de bancă.

Ori, într'un regim de opinie publică, oricine își poate închipui ce influență au ziarele, aceste laboratoare de convingeri. Iată dar, ce rămîne, din libertatea de gândire și cum se falsifică așa zisa voință populară, care, în fapt, nu există. Regimul electoral democratic și parlamentar, rupe solidaritatea națională.

În Ardeal, — bună 'oară — numai din motive electorale s'a deslăntuit o luptă confesională între români; în același timp, pentru a polariza voturi, se fac în dauna națiunii majoritare, concesii minorităților. Nu se poate face pe această chestiune procesul unui partid, toate fac la fel. E vițiuul regimului.

II-a, FASCISM ȘI MONARHIE

A doua prelegere a d-lui Eugen Titeanu a fost despre „Fascism și Monarhie”. D-sa face istoricul mișcării fasciste. Italia era în plină descompunere politică. Comuniștii ocupau uzinele și pretutindeni domina asasinatul politic. Vechile cadre politice, timide, pline de scrupule democratice, crescute în croarea parlamentară, n'aveau curajul de a reacționa împotriva partidelor de extrema stîngă, prin mena-

Ce a scris Emil Gârleanu

V OPERA PRINCIPALĂ

Dine cele de până aici reese că opera principală a lui Gârleanu se găsește în 6 volume de nuvele, schițe, amintiri și 1 de însemnări, dintre care 5 tipărite de autor și 2 postume. De acestea urmează să ne ocupăm în fragmentul de față. În ordine cronologică aceste volume sunt:

1) **Bătrânii**, tipărit până în prezent, în 3 edițiuni (1905, 1909 și a III-a nedatăată) și, conținând următoarele 17 „schițe din vîetea boerilor moldoveni”:

Bătrânii; Sineturile Conului Gheorghies; Suflet de femeie; Conu Iordache Iovu; Furtuna; Într'o Duminică; Alte vremuri; Franț; O întîmplare; Sufletul nu îmbătrânește; Un sfârșit; La vorbă într'o seară de iarnă; Boerul Furtună; Na-dișanca; Intuneric; O zi ca altele; Amintiri.

Această colecțiune (I edițiune) s'a epuizat foarte repede.

2) **Cea dintîi durere** tipărită în 3 edițiuni și anume: I la 1907, a II în 1909 în fine ultima tot nedată și avînd în cuprins următoarele 29 de bucăți:

Cea dintîi durere; Ucigașul; Tata; Ochiul lui Turculeț; Vierul; la ajunul anului nou; Întîmplarea; Inneatul; Uitat; Un aprețuitor al frumosului; Cine a iubit-o; Moștenitorul; Tresărirea; Frați; Grușan; Flămînd; Patima; Colonelul; Partașul; Fugitul; Îșelat; Pușorii; Odată; Pe-atunci; O amintire; Locul tinic; Pe malul Siretului; La moarte; Un suflet.

3) **Într'o noapte de Maiu**, editat numai de 2 ori (1908 și 1925) conține numai 16 bucăți și anume:

Într'o noapte de Maiu; O licitație; Cearta; Într'un an; În ajunul Crăciunului; Ochii; Întărziațul; Un om de zahăr; Un milostiv; Furnica; Calul; Găza; Primăvara; Bolnavii; În Turneu; Punga.

4) **Nucul lui Odobac** (editat în total de 2 ori, în 1909 și 1924) conține 17 bucăți și anume:

Nucul lui Odobac; Domnul Seneca;

Demisia; Oratorul; În Vinerea Patimilor; Mîntuitorul; În unele clipe; Petrecere; Mormintele; Furtuna; aL vorbă într'o seară de eamnă; Intuneric; La cules de vii; Negustorul Meremet; La un urmaș; Hambarul; Fetița mamei.

5) **Din lumea celor cari nu cuvîntă**, editată în 1910 și 1923 cu 36 de bucăți și anume:

Căt un fir de neghină; Gîndăcelul; Sărucențul; Călătoare; Musculița; Într'un colț de biserică; Cîntărețul; Hoinar; În curtea mea; După asemănarea lor; Cioc! cioc! cioc!; În fel de fel de fete; Mai sus!; Nedespărțite; Pasăre de noapte; Vulturul; Cuoșul; Cu soarele; Luptătorii; Mărimie; Singuraticii; Filosoful; Când stăpânul nu-j'acasă; Grivei; Fricosul; Musafirl; Căprioara; Voinicul; Găza; Părăsita; Calul; Tovarășii; Trandafirul; Frunza; Floarea lacrimilor; Varza.

6) **O lacrimă pe-o geană**, editat în două rînduri, ambele după moartea autorului (1915, 1923) cu 30 bucăți:

Vrabia; Tanti Amalia; În odăjfa ei; Comoara; Fereastră; Tălharul; Geloșii; Un volum de capodoperă; Nenorocosul; Secretul; Lux!...; Pisălogul; Palavra-giul; „Viața e un vis!”; Iuhan; Ibrahim; Scrisoarea găsită; Recunoștința; La sfînta Paraschiva; Obiceiuri de sărbători; Odi-nioară la denii; În clopotnița bisericii pustii; Visul lui Pillat; De pe cruce; Cioplitorul; Meșterul de oglinzi; Fericirea; Culegătoarea de rouă; Depecînd lucefieri...; O lacrimă pe-o geană.

7) În fine volumul editat de „Casa școalelor” tot în anul 1915 (reeditat după cît se pare abia acum în urmîl de Universala Alcalay) în cuprinsul căruia găsim: 9 privilegii din țară; 36 de schițe și 18 însemnări de Duminică — total: 63 de bucăți diferite.

Total general: 208 bucăți diferite și de valori inegale — iată ce cuprind principalele 7 volume ale lui Gârleanu.

PAUL PAPADOPOI

jaarea cărora își asigurau viabilitatea electorală. Foștii combatanți aduceau sub conducerea lui Benito Mussolini, ura împotriva comunismului; dar deopotrivă disprețul împotriva cadrelor politice și parlamentare. După „marea adunare” dela Neapole (24 Oct. 1922) Mussolini făgăduiește celor 40.000 de legionari a căror defilare 'o primise, marșul asupra Romei. De fapt fasciștii erau stăpîni ai Italiei. Existau două guverne: unul legal și fictiv cel din Roma al domnului „Facta. Altul de fapt, la Milan: guvernul fascist. D. Facta prezintă un decret pentru instituirea stărei de asediu și reprimarea acțiunii fasciste. Regele refuză semnarea. D. Facta se crede stăpîn pe situație, în urma unui scrutin. Mussolini domina Italia. Domnul Facta avea 300 de voturi. Pentru mentalitatea parlamentară era suficient.

Regele chiamă pe Mussolini și îl încredințează guvernul. Marșul asupra Romei 'e o victorie. Fascismul restabilește ordinea și asigură propășirea și restabilirea prestigiului italian. S'a opus de către unii Fascismul și Monarhia. Adevărat că Fascismul ca origină este republican, dar el a triumfat datorită monarhiei și de atunci chestiunea constituțională nu se mai pune.

Fascismul a triumfat datorită Regelui, iar Regele a fost scăpat datorită Fașcismului 'care a înfrînt revoluția.

III-a, CHARLES MAURRAS ȘI ROLUL „ACTIUNEI FRANCEZE”

În a treia prelegere, d. Eugen Titeanu, a vorbit despre încercarea de restaurare franceză,

precizînd personalitatea lui Charles Maurras și rolul „Acțiunii Franceze”.

În marea mișcare de restaurare spirituală, pe care o trăim, primul rol revine criticii „maurrașiene” și doctrinei naționaliste a cărei concluzie firească e monarhia. Prima sistematizare și prima prezentare științifică a criticii contra-revoluționare se face la „Institutul de Acțiune Franceză” adevărată Sorbonă a doctrinei autoritare și monarhice. Charles Maurras, Leon d-Montesquiou, Jules Lemaitre, Lucien Dubech, Henri Massis, René Gross, René Benjamin, Jacques Bainville — prezintă, la epoci diferite, pe doctrinarii contra revoluției. Maestre, Bonaf-Rivarol, Le Play, etc.

Se revizuesc noțiunile democratice și ideologia revoluției. Se alcătuiește un corp de doctrină socială și politică, în jurul ideii monarhice. Se formulează critica anti parlamentară, se precizează ideea corporativă și regionalismul federator al libertăților locale. La origina mișcării de azi și a crizei democratice găsim critica de un sfert de veac a lui Maurras. D. Eugen Titeanu precizează rolul hotărîtor al „Acțiunii franceze” grupării de opoziție în vremea războiului și după pace. Face un evocator portret a lui Leon Daudet. Oscilația spirituală de azi nu cunoaște decăt două poliuri: Lenin sau Maurras ceea ce înseamnă, pe planul realizărilor, Moscova sau Roma. La Moscova se distruge. La Roma se construiește.

Buletin bibliografic săptămânal *)

de AL.-SADI IONESCU

32 POLITICĂ.

- Gheorghiu-Cirișanu** (D. A.). — Vremuri mari și cameni mici. București, 1926, 68 p. Lei 20.
- Goga** (Octavian). — Discursul rostit în ședința Camerei dela 7 Iulie 1926. Cluj, (Tip. **Dr. S. Bornemisa**), 1926, 24 p.
- Sever Ispravnic**. — Spre alte orizonturi. „Noi” și „voi”. Arad, **Tip. Diecezană**, 1926, 200 p. Lei 100.
- Vornic** (Tiberiu). — Scrisorile unui „fripturist”. Brașov, (Tip. **W. Grünfeld & Comp.**), 1926, 44 p. Lei 10.
- 38 COMERȚ. TRANSPORT.
- Mircea** (Ing. C. R.). — Raport prezentat în numele delegațiunii române la congresul camerei de comerț internațională dela Bruxelles în Iunie 1926. București, (Tip. **Nădejdea**), [1926], 77 p.
- Vlaicu** (Vasile). — Nevoile de credit ale comerșanților, meseriașilor și industriașilor români. Conferință rostită la congresul din Cluj, 16 August 1925, al reuniunilor de meseriași și comerșanți din Ardeal și Banat. Cluj, (Tip. **Ardealul**, f. d.), 28 p. (Biblioteca Băncilor No. 27).
- Burghie-Dorohoiu** (G. G.). — Linia c. f. r. Dorohoiu—Noua-Suliță—Cernăuți și Dangenii—Săveni—Rădăuți—Lipcani în legătură cu linia Cernăuți—Gr. Ghica V. V. și cu linia Dorohoiu—Iași—Vaslui, etc. Cu o prefață de d-l Paul Florinescu. Dorohoiu, (Tip. I. L. Bercovici & Fiul), 1926, 85 p.
- Davidescu** (Ing. Alexandru). — Navigațiunea la gurile Dunării. București, (Tip. **Lupta**, N. Stroilă), 1926, 11 p. Fig., hartă.

5 ȘTIINȚE PURE.

- Vasilovici** (Dimitrie). — Table de logaritmi. Ediția a II-a. Cernăuți, (Tip. **Mitropolitul Silvestru**), 1926, 160 p. Lei 60
- Comptes-rendus** de la sixième conférence internationale de la chimie pure et appliquée București 22—25 Juin 1925. București, **Societatea de chimie din România**, 1926, 233 p. + 13 pl. Fig., hărți.
- Dănăilă** (N.) et I. Blum. — Sur l'utilisation rationnelle des lignites roumains. Première communication: La distillation à de basses températures. Bucarest, Société roumaine des sciences. 1926, 43 p.
- Anuarul** Institutului geologic al României. Vol. XI 1925—1926. București. (Tip. **Cultura Națională**), 1926, XXI + 396 p. + 34 tabele + 4 pl. Fig., hărți.
- Macovei** (G.). — La Formations des Gisements de... Bucarest, (Typ. **Sococ & Co.**) 1926, 13 p.
- Zuber** (Dr. St.). — L'activité des volcans de boue en connexion avec la structure des plis gazéifères. Quelques arguments contre la migration du pétrole. Avec une introduction „sur la structure des plis diapires”. Bucarest, (Typ. **Sococ & Co.**), 1926, 24 p.
- Roska**, Márton Dr. — Az ősrégészeti kézikönyve. I. A régibb kőkor. Cluj, **Editura autorului** (Nyom Minerva), 1926, 354 p.

*) A se vedea tabloul clasificățiunii zecimale în numărul 1.

Racovitza (E. G.). — L'Institut de spéologie de Cluj et considérations générales sur l'importance, le rôle et l'organisation des instituts de recherches scientifiques (Premier rapport de la Direction -- Période 1926 à 1924). Cluj, (Typ. **Ardealul**), 1926, 53 + 10 p.

Fabre (J. H.). — Din moravurile și pornirile insectelor (cu figuri). Traducere de Marin Demetrescu. Ediția IV-a revăzută și adăugită. Craiova, (Tip. **Ramuri**), 1926, 95 p. Fig. (Biblioteca Cosinzeana No. 1).

61 MEDICINĂ. FARMACIE. MEDICINĂ

VETERINARĂ.

Daniello (Dr. Leon). — Profilaxia individuală și tratamentul tuberculozei pulmonare. Cluj, **Editura subsecției medicale și igienice a Astrei**, 1926, 107 p. Fig. (Biblioteca medicală și igienică a Astrei).

Hațleganu (I.). — Infecția tuberculoasă și profilaxia ei socială. Cluj, **Editura subsecției medicale și igienice a Astrei**, 1926, 59 p. Fig. (Biblioteca medicală și igienică a Astrei).

Noțiuni de epidemiologie militară (boale contagioase) pentru Școlile Sanitare Inferioare. București, (Tip. **Lucia**), 1926, 122 p.

Daraban (Dr. Em.). — Medicațiunea sulfuroasă în afecțiunile de nas, gât și urechi. București, (Tip. **Poporul**, Nicolae C. Georgescu), [1926], 12 p. Fig.

Iliescu (Dr. Const.). — Fibrilația auriculară și tratamentul ei. București, (Tip. **Țăranu & Co.**), 1926, 27 p. Fig.

Niculescu (Dr. Gheorghe) și C. Petrescu. — Acțiunea apei minerale de Covasna (isvorul Horgas) asupra secreției urinare (studiu clinic). București, (Tip. **Cartea Românească**), 1926, 33 p.

Sidor (Dr. Alexandru). — Cura la Tekirghiol în Bolile de Femei. Buzău, (Tip. **Luca I. Opreșcu**), 1926, 23 p.

Un doctor bătrân-Brăila. — Nomenclatura și arta de a formula. Constanța, (Tip. **Constanța**), 1926, 8 p.

Wonnensch (Maximilian). — Studiul searei cornute din România. Cluj, (Tip. **Ardealul**), 1926, 48 p. Fig.

63 ȘTIINȚE AGRICOLE.

Chirișescu-Arva (Dr. M.). — Experimente în câmp cu îngrășăminte azotate. București, (Tip. **Bucovina**), 1926, 34 p. Fig., diagrame. Lei 20.

Martinoș (C.). — Propedentica agronomico-economică sau Introducere în studiul Agronomiei și al Economiei rurale. Fasc. I. Cluj, (Tip. **Ardealul**), 1926, 248 p. Lei 140.

Simionescu (Ioan) și Ioan Zeicu. — Noțiuni de silvicultură. Pitești, (Tip. **Artistică**, P. Mitu), 1926, 304 p. Fig.

Gáspár József. — A legelők és a rétek ápolásáról. Kilenecdié Kiadás. (Az első és második Kiadás Rottler Józseftől). Kolozsvár, (Nyom **Concordia**), 1926, 43 p.

Begnescu (Med. Vet. Florin). — Albinele și albinăritul în România. București, (Tip. **Bucovina**), 1926, IV + 274 p. + 30 pl. Fig., hărți.

Moga (Vasile S.). — Creșterea albinelor. Ediția III revăzută. București, **Cartea Românească**, f. d., 48 p. Fig. Lei 15.

Stamatelache (D.). — Creșterea albinelor în România. Schițare istorică. București, (Tip. **Bucovina**), 1926, 23 p.

Moga (Vasile S.). — Creșterea gândacilor de mătase. Ediția III revăzută. București, **Cartea Românească**, f. d., 18 p. Fig. Lei 10.

8 LITERATURĂ.

I. LITERATURĂ ROMÂNĂ.

a) Poezie.

Constant (Eugen Paul Savin). — Poezii. Amurg prin vitralii. Litanii pentru cei uitați. Idoli de humă. Craiova, **Editura autorului**, 1926, 68 p. Lei 40.

b) Teatru.

Dragu (Ion). — Campania anilor 1916—18. Hanul Durerilor. Schiță dramatică. București, (Tip. **Triumful**), 1926, 69 p.

Riuleț (Constantin) și Al. T. Stamatiad. — Femei ciudate. Piesă din repertoriul Teatrului Național. Ediția V. Slobozia, (Tip. **Lumina Poporului**), 1926, 24 p. Lei 10. (Teatrul de mâine No. 1).

c) Proză.

(Roman. Nuvelă. Etc.).

Blaga (Lucian). — Ferestre colorate. Insemnări și fragmente. Arad, **Librăria Diecezană**, 1926, 128 p. Lei 10. (Biblioteca Semănătorul Nr. 153—54).

Slavici (Ioan). — Nuvele. Vol. IV. București, **Cartea Românească**, [1926], 306 p. Lei 70.

II. LITERATURĂ STRĂINĂ.

Engelberg (Luță). — „Șobes noch tiš”. Ștenen, Cupletn, Folcs vitze und: Ondere farsidenă umoristice ideșe erteilunghen. I—II teil. Piatra-N. (Tip. **Leopold Steinberg**), 1926, 80 p.

Károly József. — Magyar miniatürök. Arad, **A szergő saját kiadása**, 1926, 154 p.

III. LITERATURĂ STRAINĂ

TRADUSA.

Hamsun (Knut). — Foamea. Roman. Cu o prefață de Octave Mirbeau. Traducere de Ion Pas. București, **I. Brănișteanu**, [1926], 172 p. Lei 50.

9 ISTORIE. BIOGRAFIE.

Cazacu (Dott. P.). — La verità storico sulla questione della Bessarabia. Bucarest, (Tip. **Cultura Nazionale**), 1926, 62 p. + 14 pl. Fig., hărți.

Ghibănescu (Gh.). — Vasluiul. Studiu și documente. Iași, (Tip. **Viața Românească**), 1926 1 f. + LI + 342 p. + 1 pl.

Minea (I.). — Informațiile românești ale cronicului Ian Dlugosz. Din cursul despre „izvoarele istoriei Românilor” ținut la Universitatea din Iași. Iași, (Tip. **Viața Românească**), 1926, 68 p. Lei 100.

d) Războiul României 1916—1918.

(Istorie. Memorii. Impresii, etc.).

Sinescu (General N.). — Istoricul întrebunțării cavaleriei române în războiul mondial 1916 și până la 1926. Vol. I. Deda 16/VIII/910 — la 31/XII 1916 (13/1/917). București, (Tip. **Eminescu**), 1926, 384 p.

b) Biografie.

A. A. M. — Mihail Eminescu și întemeierea „României June” 1868—1871. Brașov, (Tip. **A. Mureșlanu**, Brănișce & Co.), [1926], 19 p. Lei 20.

Vasiliu (Em. D. B.). — Adevărata cauză a renunțării la tron a fostului principe Carol. București, (Tip. **Cultura**), 1926, 15 p. Lei 10.

E C O U R I

TROMBONUL MISTERIOS

Trebue să consemnăm numele unui tânăr prozator care s'a afirmat, prin câteva, numai, dar valoroase bucăți; publicate în „Viața Românească“. Este d. T. Hotnog.

Ultima sa schiță „Trombonul misterios“ (Viața Românească, XV, 5-6, Mai-Iunie) se remarcă prin rădăcinile dintr-o serioasă influență a literaturii rusești, fără să împiedice personalitatea scriitorului nostru să se afirme.

Povestea unui oraș halucinat de accentele unui trombon misterios și mai ales, reflecțiile ce stârnește în imaginația eroului, abstract aproape, — „infractorul stării de asediu“ cum îl numește autorul — se desfășoară într-un tempo de moderat fantastic, care trebuie subliniat, deoarece, este o calitate prețioasă a unui tânăr talent de prozator. Vom cita ca exemplificare pasajul final, cu neliniștea pe care o aduce tăcerea trombonului misterios.

În noaptea aceasta, ca și în celelalte care urmară, trombonul nu mai cântă, din motive tot atât de necunoscute ca aceea pentru care avusesse îndrăzneala să cânte, necunoscute ca și trombonistul însuși. Cartierul întreg 'se trezi totuși la timpul când trebuia să izbucescă potopul de sunete mănioase. Sprijiniți în coate ascultau hieții oameni în zadar, măcar că morali se părea că trombonul cântă într'adevăr.

Lipsa trombonului misterios îl neliniștea acum tot atât de mult ca și altă dată, tonurile lui melancolice și barbare.

Nici omul 'infractor al stării de asediu nu putea adormi, și tot din aceeași pricină.

„E curios — își zise el scăpând 'de sub privire rândurile groase dela slășișul gazetei care publica, în două limbi, ordonanța No. 3 — că lucrurile anormale și supărătoare pot deveni cu vremea suportabile și chiar plăcute, ca și deprinderea 'de a fuma.

„Câtă lume nu se revoltă sincer, nu-și pune viața în primejdie pentru reîntronizarea unui tiran imbecil și rău, pentru păstrarea unui obicei incomod și barbar! Dar abolească-se toate ambițiile care încătușează societatea, și zeci de ani lumea 'se va buce; se va frământa și va lupta cu disperare ca să le învie din morți...

„Intocmai ca vagabondul care 'doarme prost, după ce a fost îmbăiat și primenit cu rufe curate, omenirea suferă 'de lipsa suferinței și a prostiei. Este oare un cult al ei pentru milenii preistorice de suferință și de 'prostie?

„E, mai curând, ceva pus de natură în biata omenire pentru scopurile 'ei misterioase, în realizarea cărora omul are un rol nu mai însemnat decât al unei găze, al 'unei protozoare sau al unui microb“.

Și în sufletul omului 'anonim creștea chinătoare dorința de a izbucni din haos o lărmă asurzitoare de tromboane, care 'să-i transforme creierii într-un mușchii ce se strânge mototol

REVISTE

□ **CONTIMPORANUL** (V, 68, Iulie 1926) : revista d-lui I. Vinea aduce ca deosebit interesantă literatură și ilustrație modernistă. Reproduceri din desenele și sculptura d-lui Marcel Iancu și **Milița Petrașcu**. O poezie de geometrică inspirație: „Pentru Isarlâk“ de Ion Barbu; poeme și fantezii de F. Aderca, I. G. Costin, Romulus Dianu, F. Brunea și Sergiu Dan, etc.

□ **SOCIETATEA DE MAINE** (III, 34-32, 1-8 August) : N. Ghiulea : Capitalismul și cooperarea; N. Dașcoviei : Greutățile dezarmării; Fmanoil Bueșta : Călătoria Sătarului Mileșcu în China; Ion Clopotel : Cum trăiesc țărani noștri etc., etc.

Juste vederi publică revista în legătură cu necesitatea unei antologii a scriitorilor ardeleni. Un astfel de regionalism cultural, e singurul rodnic, cum prea bun observă „Societatea de maine“ :

Dintre provinciile alipite, incontestabil că Ardealul are cea mai bine definită civilizație locală. Limbile acestei civilizații s'au tras îndeosebi în cursul secolului al XIX, odată cu trezirea la conștiința de sine a nației de aici. S'a format astfel o tradiție culturală ardelenescă, bogat alimentată din regatul liber, care și-a păstrat însă, totuși, nota specifică în gama culturii românești.

Foarte puțin s'a lucrat în Ardealul de după unire, pentru cunoașterea acelei tradiții și punerea ei în fața generațiilor care se ridică. Incontestabil că aceste generații au nevoie în primul rând de o mare baie în cultura generală românească, pentru înlăturarea petelor lăsate de culturile străine. Dar nu e mai puțin adevărat că ele trebuie puse în atingere sufletească cu acea eroică și sănătoasă tradiție culturală ardelenescă. Prin aceasta, regionalismul cultural-creator e pus în legătură cu cea mai bogată sursă de alimentare a lui.

Sufletul ardelenesc s'a rostit mai limpede în literatura scriitorilor născuți și crescuți în mediul de aici.

Și cu toate deosebirile de influențe dela o epocă la alta, se poate constata o continuitate susținută în întreaga linie de evoluție a acestei literaturi. Nu e loc să arătăm aici caracteristicile acestor produse sufletești : ele se vor demonstra 'cu multiple dovezi, într-o Istorie a literaturii ardelenice, care va trebui să se scrie odată, așa cum bine a scris-o pe a literaturii din Bucovina, d-l Constantin Loghin, în cartea d-sale de curând apărută.

Până atunci însă, pentru sănătoasă alimentare a aceluși regionalism cultural, a cărui utilitate a fost îndeajuns dovedită de oameni competenți, ne trebuie o Antologie a scriitorilor ardeleni, care ar cuprinde în paginile ei 'spuma sufletului ardelenesc. Ea ar fi de o deosebită utilitate pentru educarea noilor generații în cunoașterea energică celei mai eroice 'provincii; iar pentru tinerele forțe ale Ardealului, cari acum alargă 'în masse mari spre lumina culturii, — un îndreptar sufleteș pe drumul unei tradiții sănătoase.

□ **TARA DE JOS** (III, 7, 8 și 9, Iulie-Septembrie) : ilustrat cu reproduceri și vignete de N. N. Tonitza și Ștefan Dimitrescu, acest triplu număr publică : un fragment din romanul „Vipera“ a d-lui G. M. Vlădescu, contribuții de întregire literară de Gh. Carduș, I. C. Băcilă, Paul Papadopol, poezii de Al. T. Stamatiad, G. Tutoveanu, G. Pallady și acest grav pastel „Dimineața pe Bărăgan“ de d. G. Nichita :

Spre ziuă, când 'bruma își scutură-argintul
[pe ierburii,
Când numai luceafărul licăre singur 'pe boltă,
Când sting licuricii luminile verzi-rubini,
Tăcerea 'nflorește pe stepă și 'crește involtă.

Cerul își schimbă treptat apele-i tulburi,
O pensulă-i dă o culoare 'de alb spălăcit,
Nici o mișcare nu freacă-tă-acum pe întinderi
Nimic nu vibrează pe-oceanul pustiu... 'infinite.

Dar iată un zgomot se rupe din inima stepii,
O undă de fluier s'aude și-un zvon de tătăngii,
Altul în unde duioase răspunde melodic,
Faseri își scutură aripi din lenese crângi.!

Cumpeni de puturi prind iarăși glasuri, pe rând,
Vântul începe 'valuri de aur s'alinte,

Un foc la o stână arzând încă viu, în flăcări,
Fumul și-l urcă la cer, 'ca o jertfă fierbinte.

Și viața începe din nou să fiarbă pe stepă —
Cai nechezând, 'chtote, glas de mioare,
Foarte trezesc armonii calde, vibrante,
Sub pulberea fină de aur, ce curge din 'soare.

□ Poezia „Cismegiul“ pe care o publicăm în acest număr și pe care o luăm din volumul „Armonii intime“ al lui Alecsandru Sibleanu, a fost publicată pentru prima dată în „CONCORDIA“, „Jurnal politic și literar“, Nr. 6 din 23 Februarie 1857.

În numărul următor al acestei foi („Concordia“ Nr. 7), se anunță apropiata apariție a volumului „Armonii intime“, care se împlinește la 16 Martie a aceluiași an.

Peste o săptămână dela apariția volumului, în numărul 14, la 24 Martie, Concordia anunță printr'un necrolog moartea poetului Alecsandru Sibleanu.

COUEISMUL

Emile Coué a fost președintele societății Lorene de Psihologie aplicată din Nancy (mort Iunie 1926).

Celebritate mondială. Astăzi în Anglia (Londra) în cel mai mare spital și clinică se predă și se practică coueismul.

În ce constă coueismul?

Prin autosugestie conștientă omul poate îndrepta funcționarea defectuoasă a organelor, precum și atitudinea sa mentală în viață.

Motorul fizicului și psihicului este Inconștientul, care poate fi dirijat prin autosugestie făcută după metoda Coué. Metoda aceasta e expusă într-o broșură ajunsa la sute de ediții în Franța, Anglia și America. Broșura relatează și foarte numeroase cazuri de vindecări (fizice și morale).

Broșura, în românește, cu explicația științifică a coueismului, se pregătește de d. D. V. Barnoschi însărcinat cu această lucrare de Soc. Lorene de psihologie din care face parte.

Coueismul este științific explicat de către cățiva învățați profesori de psihologie și medicanți din Franța și Anglia.

Creștinismul însuși prin vocea unui cardinal a adoptat deasemenea coueismul, fiindcă înainte de toate el este o strălucită dovadă a puterii spiritului asupra corpului. Și din acest punct de vedere ori ce religione urmează să-l adopte.

Principii Coué : Inconștientul, nu conștiința ne conduce. Imaginația învinge totdeauna voința când e în conflict cu ea.

RĂSPUNSURI

□ **Iancu Roman**. — Autologia poeziilor lui B. Nemeșanu, alcătuită de d. profesor M. Dragomirescu, a apărut în editura literară a Casei Școalelor și se găsește la orice librărie din București.

O puteți cere și direct editurii.

□ **C. Simionescu**. — Colecția Convorbirilor critice se poate cere dela Anticărnia Ardealului din Cluj.

□ **Geta Fotiadu**. — Condițiunile concursului de desen pentru copii le găsiți în nr. 25 al „Universului Literar“.

Redactor **PERPESSIGIUS**